

**Program Ochrony Środowiska
dla powiatu kwidzyńskiego
na lata 2007 – 2011
(projekt)**

Kwidzyn, grudzień 2007

1.	WPROWADZENIE.....	3
2.	METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU I GŁÓWNE UWARUNKOWANIA PROGRAMU	4
3.	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	5
3.1.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OPRACOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO.....	5
3.2.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCYCH DOKUMENTÓW I OPRACOWAŃ DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO	6
4.	ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO DO 2015R.....	7
4.1.	POWIATOWE LIMITY RACJONALNEGO WYKORZYSTANIA ZASOBÓW NATURALNYCH I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA	7
4.2.	NADRZĘDNY CEL PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO.....	8
5.	PROBLEMY EKOLOGICZNE POWIATU KWIDZYŃSKIEGO	9
6.	PRIORYTETY EKOLOGICZNE	13
7.	POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO.....	14
7.1.	PROGRAM POPRAWY W DLA POLA: JAKOŚĆ WÓD I STOSUNKI WODNE	14
7.2.	PROGRAM POPRAWY DLA POLA: POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	16
7.3.	PROGRAM OPRAWY DLA POLA: HAŁAS I WIBRACJE.....	17
7.4.	PROGRAM POPRAWY DLA POLA: PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	18
7.5.	PROGRAM POPRAWY DLA POLA: POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE	19
7.6.	PROGRAM POPRAWY DLA POLA: LASY ORAZ OBSZARY CHRONIONE I TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ..	19
7.7.	PROGRAM POPRAWY W POLU: OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN.....	20
7.8.	PROGRAM POPRAWY DLA POLA: GLEBY	21
8.	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	22
8.1.	RACJONALIZACJA UŻYTKOWANIA WODY DO CELÓW PRODUKCYJNYCH I KONSUMPCYJNYCH	22
8.2.	ZMNIJSZENIE ZUŻYCIA ENERGII	23
8.3.	WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	23
8.4.	ZMNIJSZENIE MATERIAŁOCHEŁONNOŚCI I ODPADOWOŚCI PRODUKCJI	24
9.	EDUKACJA EKOLOGICZNA	25
9.1.	DOTYCHCZASOWA EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	25
9.2.	PROGRAM DZIAŁAŃ DLA SEKTORA EDUKACJA EKOLOGICZNA	25
10.	ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU.....	26
11.	ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA W POWIECIE.....	30
11.1.	INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	30
11.2.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	32
12.	SPOSÓB KONTROLI ORAZ DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.....	34
12.1.	OPINIOWANIE PROJEKTU PROGRAMU	34
12.2.	SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU.....	34
12.3.	WERYFIKACJA I AKTUALIZACJA PROGRAMU	34
13.	ANALIZA MOŻLIWOŚCI WDROŻENIA PROGRAMU	36
14.	LISTA PODMIOTÓW DO KTÓRYCH KIEROWANE SĄ OBOWIĄZKI USTALONE W PROGRAMIE	36
15.	KOSZTY WDRAŻANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	37
	SPIS TABEL.....	53

1. Wprowadzenie

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój oznacza prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym niedopuszczeniu do dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do restytucji zniszczonych elementów środowiska. Istota rozwoju zrównoważonego polega więc na tym, aby zapewnić zaspokojenie obecnych potrzeb bez ograniczania przyszłym generacjom możliwości rozwoju.

Wskazane zostało również, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne. Powiaty należą do władz publicznych, zatem na nich również spoczywa obowiązek wykonywania zadań z zakresu ochrony środowiska oraz odpowiedzialność za jakość życia mieszkańców.

Efektywność działań w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego zależy przede wszystkim od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczności lokalnych. Działania takie, aby były skuteczne, muszą być prowadzone zgodnie z opracowanym uprzednio programem, sporządzonym na podstawie wnikliwej analizy sytuacji dla danego rejonu. Zadanie takie ma spełniać wieloletni program ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska na lata 2007 – 2015 jest dokumentem planowania strategicznego, wyrażającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu kwidzyńskiego i określającym wynikające z niej działania. Tak ujęty *Program* będzie wykorzystywany jako: główny instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi, przesłanka konstruowania budżetu powiatu, płaszczyzna koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów polityki ekologicznej oraz podstawa do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

Program ochrony środowiska określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych oraz wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje. Sam program nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Należy jednak oczekiwać, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Zakłada się, że kształtowanie polityki ekologicznej w powiecie kwidzyńskim będzie miało charakter procesu ciągłego, z jednoczesnym zastosowaniem metody programowania „kroczącego”, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu perspektywicznych celów w przekrojach etapowych i wydłużaniu horyzontu czasowego *Programu* w jego kolejnych edycjach.

2. **Metodyka opracowania programu i główne uwarunkowania Programu**

Jako punkt odniesienia dla programu ochrony środowiska przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2005 z uwzględnieniem dostępnych danych za okres 2006 roku.

Sposób opracowania *Programu* został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego, polegającej na:

1. **Określeniu diagnozy stanu środowiska przyrodniczego** w powiecie kwidzyńskim, zawierającej charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska wraz z oceną stanu;
2. **Określeniu konstruktywnych działań zmierzających do poprawy w zakresie ochrony środowiska** poprzez przedstawienie celów strategicznych, celów długo- i krótkoterminowych oraz kierunków działań wraz z opracowaniem programów operacyjnych dla poszczególnych segmentów środowiska;
3. **Przedstawieniu uwarunkowań realizacyjnych *Programu*** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, źródeł finansowania, systemu zarządzania środowiskiem i *Programem*;
4. **Określeniu zasad monitorowania** efektów wdrażania *Programu*

Źródłami informacji dla *Programu* były materiały uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie, Urzędów Gmin z terenu powiatu kwidzyńskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

Koncepcja *Programu* oparta jest o zapisy następujących dokumentów:

1. *Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku*. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin.
2. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014*".
3. *Program ochrony środowiska województwa pomorskiego*
4. *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki, co do zawartości programów. W powiatowym programie powinny być uwzględnione:
  - *zadania własne powiatu* (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu),
  - *zadania koordynowane* (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom centralnym).

3. Założenia wyjściowe programu

Jako założenia wyjściowe do Programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego przyjęto uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, wynikające z obowiązujących aktów prawnych, programów wyższego rzędu oraz dokumentów planistycznych uwzględniających problematykę ochrony środowiska. Niezbędne było również uwzględnienie zamierzeń rozwojowych powiatu i jego poszczególnych gmin, zarówno w zakresie gospodarczym i przestrzennym, jak i społecznym.

Uwarunkowania te, w powiązaniu z aktualnym stanem środowiska w powiecie były podstawą do zdefiniowania priorytetów i celów w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

3.1. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu kwidzyńskiego

Zasady ochrony środowiska wymuszają zachowanie kompleksowego, a zarazem sektorowego podejścia. Powiat nie jest układem zamkniętym, a poszczególne elementy środowiska zachowują ciągłość bez względu na granice terytorialne. Z tego względu, konieczne jest przyjęcie uwarunkowań wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla powiatu kwidzyńskiego w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących dokumentów:

- strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju i województwa pomorskiego,
- strategii rozwoju regionalnego kraju,
- koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju i województwa pomorskiego,
- polityki ekologicznej państwa wraz z programem wykonawczym,
- systemu prawa ochrony środowiska w Polsce, w tym projektowanych aktów prawnych,
- międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska,
- zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej,
- programu ochrony środowiska dla województwa pomorskiego,
- strategii i polityk sektorowych (zwłaszcza w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu, leśnictwa).

Obowiązujące akty prawne w zakresie ochrony środowiska

Podstawowymi aktami prawnymi w dziedzinie ochrony przyrody są następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2006.129.902) z późniejszymi zmianami;
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 r. Nr 92 poz. 880 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (tekst jednolity Dz. U. 95.16.78);
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. 91.101.444) z późniejszymi zmianami;
- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. 2005.239.2019) z późniejszymi zmianami;
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz. U. 2005.228.1947) z późniejszymi zmianami;
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2006.123.858) z późniejszymi zmianami;
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2007.39.251).

3.2. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z istniejących dokumentów i opracowań dla powiatu kwidzyńskiego

Oprócz wymienionych w poprzednim rozdziale uwarunkowań zewnętrznych, na politykę powiatu w zakresie ochrony środowiska oddziałują silnie także liczne uwarunkowania wewnętrzne. Znalazły one wyraz w aktach prawnych, planach, programach i strategiach, w których została uwzględniona problematyka środowiskowa. W Programie oparto się na wytycznych zamieszczonych w następujących dokumentach:

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego – dokument opracowany został na podstawie dokumentów: „Bilans otwarcia” – luty 1999 r., „Kierunki promocji i rozwoju powiatu kwidzyńskiego – strategia działania” – maj 1999 r. oraz opracowania pt. „Misja strategii rozwoju powiatu kwidzyńskiego – (materiał roboczy), a także warsztatów strategicznych, które odbyły się w dniach 22 – 23 luty 2000 r. oraz debaty strategicznej z udziałem środowisk samorządowych, biznesowych i społecznych powiatu kwidzyńskiego, która odbyła się 15 marca 2000 r.. Strategia została przyjęta przez Radę Powiatu w kwietniu 2000 r.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego składa się z kilku elementów. Pierwszym jest opis stanu faktycznego i analiza SWOT tzn. określenie mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń. Dalszą część stanowi misja rozwoju, która w sposób ogólny określa przyszły charakter powiatu kwidzyńskiego. Strategia określa także priorytety rozwoju powiatu w poszczególnych dziedzinach życia społeczno – gospodarczego, a także cele niezbędne w zakresie ich osiągnięcia. Celom natomiast przyporządkowano określone kierunki działania, wyznaczając sposób ich realizacji. Dokument również zawiera wariant rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu, a także sposób jego wdrażania i monitorowania. W marcu 2002 roku zaktualizowano zapisy tego dokumentu.

W ramach Strategii zostały opracowane następujące programy operacyjne:

- Program ograniczania wykluczenia społecznego i pomocy dzieciom oraz rodzinie w powiecie kwidzyńskim na lata 2007-2010,
- Program wszechstronnego rozwoju gospodarczego powiatu kwidzyńskiego na lata 2007-2010,
- Program wszechstronnego rozwoju i kształcenia mieszkańców powiatu kwidzyńskiego na lata 2007-2010,
- Program poprawy stanu środowiska i gospodarki odpadami w powiecie kwidzyńskim na lata 2007-2010,
- Program rozwoju energii odnawialnej w powiecie kwidzyńskim w latach 2007-2010
- Program poprawy stanu infrastruktury technicznej i społecznej w powiecie kwidzyńskim na lata 2007 – 2010.

Jednym z priorytetów działania określonych dla powiatu kwidzyńskiego jest poprawa stanu środowiska w celu: polepszenia warunków życia mieszkańców, stworzenia możliwości rozwoju turystyki i rekreacji oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Cele strategiczne związane z dziedziną ochrony środowiska to:

1. Podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu środowiska
2. Kompleksowe rozwiązanie problemów środowiska zlewni rzeki Liwy
3. Stworzenie warunków do właściwego korzystania ze środowiska naturalnego
4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Program poprawy stanu środowiska i gospodarki odpadami w powiecie kwidzyńskim na lata 2007-2010

Program ten jest jednym z elementów strategii rozwoju powiatu opracowanej w 2007 roku.

Cele programu:

Gospodarka odpadami bezpieczna dla środowiska – w tym wspieranie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest oraz refundacja kosztów budowy Zakładu Gospodarki Odpadami w Gilwie Małej.

Ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do ziemi i do wód , w tym do rzeki Liwy. – wspieranie budowy kanalizacji sanitarnej walorów deszczowej, oczyszczalni ścieków oraz urządzeń podczyszczających oraz działania edukacyjne walorów kontrolne walorów zakresie ochrony wód,

Promocja walorów przyrodniczych powiatu. – wydawanie lub wspieranie publikacji promujących walory przyrodnicze powiatu, wspieranie edukacji przyrodniczej

Program rozwoju energii odnawialnej w powiecie kwidzyńskim na lata 2007-2010

Cele programu:

Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców możliwościach uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i potrzebie oszczędzania energii - w tym między innymi utworzenie i wspieranie działań Europejskiego Centrum Energii Odnawialnej

Uzyskanie wzrostu ilości energii wyprodukowanej ze źródeł odnawialnych - w tym wspieranie osób zainteresowanych zakładaniem plantacji wierzby energetycznej, wspieranie inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

4. Założenia ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego do 2015r.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału powiatu (zasobów środowiska, surowców naturalnych, obiektów, sprzętu, jak i ludzi oraz wiedzy).

Na podstawie kompleksowego raportu o stanie środowiska i źródłach jego przekształcenia i zagrożenia przedstawiono poniżej propozycję działań programowych umożliwiających spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Daje to możliwość planowania przyszłości powiatu w perspektywie kilku lat i umożliwia aktywizację społeczeństwa powiatu, zwiększenie inicjatywy i wpływu społeczności na realizację działań rozwojowych.

Cele i działania proponowane w programie ochrony środowiska powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie powiatu kwidzyńskiego.

4.1. Powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska

W związku z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i koniecznością ograniczenia wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska ustalone zostały limity krajowe (do osiągnięcia do 2010 roku), przedstawione w "II Polityce ekologicznej państwa. Limity te nie zostały zmienione w "Polityce

ekologicznej państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010". Są one następujące:

- Zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- Ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- Ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 25% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- Dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- Odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- Pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%,
- Ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z 1990 r.,

Z uwagi na brak podstaw planistycznych nie można obecnie dokonać podziału limitów krajowych na regionalne. Dlatego też, dla powiatu kwidzyńskiego założono realizację polityki długoterminowej, sprzyjającej osiągnięciu wymienionych w limitach krajowych działań i ograniczania emisji zanieczyszczeń, natomiast szczegółowe wytyczne przyjęto jedynie dla gospodarki odpadami, zgodnie ze sporządzonym Planem gospodarki odpadami.

W odniesieniu do zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych limity określić może program ochrony wód, zawierający działania mające zapewnić dotrzymanie wymaganych poziomów jakości wód, zgodnie z *Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych*, gdzie zostało określone wymagane zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych ze ściekami komunalnymi i ściekami z zakładów przemysłu rolno-spożywczego dla poszczególnych aglomeracji.

Powiatowe limity związane z ograniczeniem wodochłonności i materiałochłonności produkcji oraz zużycia energii są obecnie trudne do określenia, co wynika z braku odpowiednich wskaźników w odniesieniu do konkretnych procesów technologicznych bądź instalacji.

4.2. Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego

Nadrzędny cel Programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego sformułowano następująco:

Osiągnięcie trwałego rozwoju Powiatu Kwidzyńskiego i zwiększenie atrakcyjności Powiatu poprzez poprawę środowiska przyrodniczego i rozwój infrastruktury

---

5. Problemy ekologiczne powiatu kwidzyńskiego

Analizując stan aktualny środowiska oraz sytuację społeczno – gospodarczą na terenie powiatu kwidzyńskiego stwierdzono, że:

1. Wody powierzchniowe klasyfikowane są generalnie jako III klasy czystości lub pozaklasowe. W ostatnich latach zmniejszył się wpływ źródeł przemysłowych, a dominujące znaczenie w zanieczyszczaniu wód przejęły źródła komunalne i spływy powierzchniowe. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych ma na terenie powiatu kwidzyńskiego wymiar ponadlokalny, gdyż większość głównych cieków (Wisła, Liwa) prowadzą wody zanieczyszczone już na granicy powiatu. Z uwagi jednak na sukcesywną likwidację źródeł zanieczyszczenia, modernizację i rozwój gospodarki wodno – ściekowej, stan wód powierzchniowych rzeki Liwy i zbiorników wodnych będzie ulegał systematycznej poprawie w następnych latach. Największym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są Zakłady International Paper S.A. mające siedzibę w Kwidzynie, których ścieki stanowią ponad 80% wszystkich ścieków przemysłowych odprowadzanych w ciągu roku 2005 w województwie pomorskim. Zrzut wytworzonych ścieków z tych zakładów odbywa się głównie do rzeki Wisły (w miejscowości Korzeniewo) oraz do Liwy. Parametry oczyszczalni ścieków International Paper Kwidzyn S.A. są następujące:
  - Ilość ścieków – 107293 m³/d;
  - Ładunek zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika [kg/d] – 1244,59 BZT₅, 21158,18 ChZT, 343,34 N_{og.}, 85,83 P_{og.}
2. Jakość wód podziemnych występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego jest dość zróżnicowana. W rejonie miasta Kwidzyna wody przypowierzchniowej warstwy wodonośnej mają zróżnicowany skład fizykochemiczny. W rejonie składowiska odpadów komunalnych w Bądkach i w rejonie składowiska zakładów celulozowych wyraźnie występują antropopresyjne zmiany jakości wód. Rośnie tu zawartość związków żelaza, manganu, strontu, związków azotu oraz mineralizacja. Te same wskaźniki mają podwyższone wartości w dolinie Wisły. Wzrost zawartości azotanów może świadczyć o wpływach rolnictwa. Na wysoczyznach woda jest na ogół dobrej wartości. Z uwagi na brak izolacji jakość tych wód może być nietrwała.
3. Zróżnicowanie w rozwoju infrastruktury inżyniersko – technologicznej: brak gazyfikacji w gminach: Gardeja, Sadlinki, Ryjewo: brak sieci ciepłowniczej w gminach Gardeja, Ryjewo i Sadlinki: zróżnicowany stopień rozwoju sieci wodociągowej – gmina Ryjewo zwodociągowana tylko w 50%, pozostałe gminy przekraczają 90%: zróżnicowany stopień rozwoju sieci kanalizacyjnej: gmina Ryjewo 25% (nie ma możliwości rozwoju sieci kanalizacyjnej ze względu na nieopłacalność tego przedsięwzięcia, dlatego wprowadzono na terenie gminy program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków), gmina Sadlinki 28% skanalizowania gminy.
4. Zły stan techniczny sieci drogowej w powiecie co powoduje negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne, a także zwiększa oddziaływanie hałasu. Słabo rozwinięta sieć kolejowa, a jej znaczenie w przewozie osobowym i towarowym stale maleje.
5. Z przeprowadzonych przez jednostki kontrolujące badań i pomiarów wynika, że w ostatnich latach stan jakości powietrza w powiecie kwidzyńskim uległ poprawie, a normy jakości powietrza są dotrzymane. Obecny stan czystości atmosfery na terenie gminy Kwidzyn należy uznać za zadowalający. Zmniejszyła się w stosunku do lat ubiegłych ilość zanieczyszczeń emitowanych ze źródeł punktowych. Coraz większe znaczenie dla stanu powietrza ma emisja nieorganizowana (indywidualne ogrzewanie domów, wtórne pylenie z podłoża oraz zanieczyszczenia z ruchu kołowego). W ostatnich latach obserwuje się pozytywną tendencję

do zmniejszania ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery na terenie powiatu. Początkowo spowodowane było to spadkiem produkcji energii cieplnej oraz restrukturyzacją przemysłu, w ostatnich latach zaś działaniami proekologicznymi podejmowanymi przez zakłady stanowiące największe zagrożenie dla środowiska. Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza są obiekty produkcyjne. Najistotniejszymi źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu kwidzyńskiego są International Paper Kwidzyn S.A. oraz WZPOW Kwidzyn. International Paper Kwidzyn S.A. zajmuje 4 miejsce wśród zakładów emitujących największe ilości pyłów i gazów w województwie pomorskim, natomiast WZPOW zajmuje 20 miejsce. W 2005 roku International Paper Kwidzyn S.A. wyemitowało do powietrza 4243 Mg SO₂, 1804 Mg NO_x oraz 548 Mg pyłów. WZPOW wyemitowało do powietrza 66,3 Mg SO₂, 35,5 Mg NO_x oraz 45,0 Mg pyłów. Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu jest emisja zanieczyszczeń z emitorów o niskiej wysokości (od kilku, kilkunastu do maksymalnie 40 m). Z tego powodu są one szczególnie uciążliwe dla środowiska. Są to zazwyczaj lokalne kotły grzewcze oraz paleniska domowe. Z reguły duża ilość tych emitorów i niekorzystne warunki rozprzestrzeniania na ograniczonym terenie kształtują poziom stężeń w ich najbliższym otoczeniu. Zjawisko takie występuje na terenach o zwartej zabudowie z dużą ilością indywidualnych palenisk w budynkach mieszkalnych oraz w zakładach usługowych i przemysłowych małej wielkości. Drugim ważnym elementem niskiej emisji są zanieczyszczenia komunikacyjne, obejmujące takie substancje jak: tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i alifatyczne, pyły, tlenek węgla, dwutlenek siarki, aldehydy. Emisja ta wraz z postępującym zwiększaniem się ilości pojazdów na szlakach komunikacyjnych, wykazuje tendencję wzrostową. Najbardziej zagrożone jest miasto Kwidzyn, gdzie główne trasy komunikacyjne prowadzą przez centrum miasta. W wyniku oceny obejmującej zarówno okres 2004 jak i 2005 roku strefa „powiat kwidzyński” zakwalifikowana została do klasy A co oznacza, że nie były przekraczane wartości dopuszczalne poziomów substancji w powietrzu. Wymagane działania polegać będą jedynie na utrzymaniu powietrza w strefie na tym samym lub lepszym poziomie. Nie stwierdzono potrzeby opracowania programu ochrony powietrza. Strefa powiatu kwidzyńskiego nie została wskazana do prowadzenia dalszych badań.

6. Na terenie powiatu odory mają głównie oddziaływanie lokalne. Do źródeł wytwarzających gazy złowonne (odory) na terenie powiatu można zaliczyć:
  - oczyszczalnie ścieków (gazy złowonne mogą powstać w wyniku procesów zachodzących na oczyszczalni oraz napowietrzania osadu),
  - procesy technologiczne odbywające się w IP Kwidzyn S.A.
  - składowiska odpadów komunalnych,
  - prowadzone procesy technologiczne w zakładach przemysłowych,
  - niezorganizowane źródła emisji gazów złowonnych z indywidualnych palenisk domowych (np. spalanie odpadów z tworzyw, gumy w paleniskach domowych).

7. W 2005 roku nie prowadzono na terenie powiatu kwidzyńskiego pomiarów hałasu. Głównym źródłem danych na temat hałasu jest mapa akustyczna miasta Kwidzyn. Badaniami objęto 59 punktów pomiarowych, z czego 49 to punkty pomiaru hałasu drogowego, a pozostałe 10 to punkty pomiaru hałasu przemysłowego. Można założyć, że z racji natężenia ruchu drogowego oraz lokalizacji obiektów przemysłowych miasto Kwidzyn jest najbardziej narażone na ponadnormatywny hałas. Na pozostałym obszarze powiatu zagadnienie to ma marginalne znaczenie, z uwagi na wiejski charakter gmin oraz brak stałych źródeł hałasu. Hałas przemysłowy na terenie powiatu stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występujące głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi. Jest on uciążliwy głównie dla budynków zlokalizowanych w pobliżu takich obiektów. W wielu zakładach przeprowadzono zmiany prowadzące do zmniejszenia emitowanego hałasu, poprzez wymianę parku maszynowego na nowocześniejszy oraz działania wyciszające. Jednakże, z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, że na terenie powiatu utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Przyczyną wzrostu uciążliwości jest również zła jakość nawierzchni dróg.

8. Oddziaływanie promieniowania niejonizującego na środowisko będzie stale wzrastać, co związane jest z postępowaniem cywilizacyjnym. Wpływ na wzrost promieniowania ma przede wszystkim rozwój telefonii komórkowej, powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej, itp. pokrywających coraz gęstsza siecią obszary dużych skupisk ludności. Przedstawiony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania.
9. Na obszarze Powiatu zlokalizowane są zakłady stwarzające zagrożenia typu chemicznego, technicznego i pożarowego. Zagrożenia, poza zasięgiem lokalnym ograniczającym się do terenu zakładu, miejscowości czy też gminy, w niesprzyjających warunkach mogą przyjąć rozmiary niebezpieczeństwa o zasięgu regionalnym - obejmującym część obszaru powiatu, a nawet wykraczającym poza jego granice administracyjne. Na terenie powiatu wytypowano 5 zakładów stwarzających zagrożenia wynikające z profilu produkcji i stosowania transportu kołowego substancji niebezpiecznych dla tych podmiotów gospodarczych.
- International Paper S.A., ul. Lotnicza 1 w Kwidzynie
  - Warmińskie Zakłady Przemysłu Owocowo - Warzywnego Oddział Zamrażalni, ul. Południowa 2 w Kwidzynie
  - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., ul. Sportowa 29 w Kwidzynie
  - Rozlewnia Gazu Płynnego Propan - Butan "OL-GAZ" S.C., ul. Pusta w Prabutach
  - Konsorcjum Przemysłu Naftowego "PETROLEX" Sp. z o.o., ul. Żwirowa 23 w Kwidzynie.

Na terenie powiatu kwidzyńskiego transport materiałów niebezpiecznych odbywa się następującymi trasami drogowymi:

- Grudziądz - Kwidzyn od skrzyżowania z drogą do miejscowości Jamy przez Gardeję do Kwidzyna;
- Iława - Kwidzyn od miejscowości Stankowo przez Prabuty do Kwidzyna;
- Sztum - Kwidzyn od miejscowości Mątki, kompleks leśny oddz. 204 przez Brachlewo, Tychnowy do Kwidzyna.

W w/w układzie tras największe zagrożenie występuje w tych miejscowościach, gdzie zabudowa sąsiaduje bezpośrednio z drogą komunikacyjną i są to następujące miejscowości:

- Gardeja, Ołtawa, Kwidzyn - Miłosna;
- Stankowo, Prabuty, Raniewo, Licze, Rakowiec, Kwidzyn - Górki ;
- Tychnowy - Baldram.

W samym mieście Kwidzynie transport materiałów niebezpiecznych najczęściej odbywa się ulicami: Warszawska, Malborska, Grunwaldzka, Mostowa, Toruńska, Żwirowa, Lotnicza.

Do najbardziej zagrożonych węzłów komunikacyjnych w powiecie zalicza się:

- skrzyżowanie w Gardei z drogą w kierunku Czarne Dolne;
- skrzyżowanie w Prabutach z drogą w kierunku Mikołajek Pomorskich oraz drugie skrzyżowanie w okolicy warsztatów Zespołu Szkół Zawodowych.

Do szczególnie zagrożonych węzłów komunikacyjnych w mieście Kwidzynie należą:

- skrzyżowanie ul. Malborskiej z Warszawską,
- skrzyżowanie ul. Grunwaldzkiej z Mostową,
- skrzyżowanie ul. Sportowej z Żwirową,
- oraz wjazd z ul. Toruńskiej w Południową.

Materiały niebezpieczne transportowane są także koleją, następującymi trasami: dowożenie do Kwidzyna:

- z kierunku Tarnowa - Mościć przez Toruń Gł. Towarowy - Gardeja - Sadlinki

- z kierunku Tarnowa - Mościć przez Toruń Gł., Hławę, Susz, Prabuty,
- z kierunku Katowic - Szopienic przez Toruń Gł., Hławę, Susz, Prabuty;

wywóz z Kwidzyna:

- w kierunku Siemianówka przez Sadlinki, Gardeję Toruń Gł.,
- w kierunku Tarnów - Mościce przez Sadlinki, Gardeję, Toruń Gł.,
- w kierunku Katowice - Szopienice przez Prabuty, Susz, Hławę,
- w kierunku Włocławek - Brzeziny przez Sadlinki, Gardeję, Toruń Gł.,
- w kierunku Brzeg Dolny przez Sadlinki, Gardeję, Grudziądz, Toruń Gł.

Przez obszar powiatu przebiegają 2 rurociągi, tj. gazowy z kierunku Grudziądza do Gdańska oraz ropociąg z kierunku Gdańska do Płocka. Rurociąg naftowy przechodzi przez obszar 3 gmin: Gardej, Kwidzyna i Ryjewa. Potencjalne źródła zagrożeń środowiska:

- rozszczelnienie rurociągu tłoczonego w wyniku ukrytych wad fabrycznych rur, zmęczenia materiału (szczególnie na przejściach pod torami i drogami),
- uszkodzenie rurociągu w wyniku działania osób trzecich,
- nieprawidłowo działająca instalacja ochrony rurociągu.

10. Położenie Niziny Kwidzyńskiej pomiędzy rzeką Wisłą a wysoczyzną z licznymi wypływającymi z niej ciekami i strumieniami (w tym rz. Liwą) stwarza szereg zagrożeń dla doliny o zróżnicowanej skali, poczynając od zagrożeń o charakterze katastrofalnym (w przypadku zagrożeń ze strony Wisły), a kończąc na zagrożeniach miejscowych, źródłem których są nadmierne opady lub spływy wiosenne. Odcinki wałów są przeważnie w złym stanie technicznym - obserwuje się liczne przesieki, a stan dróg dojazdowych i wałowych jest niezadowolający. Brak również ekspertyzy technicznej stanu wałów i dróg dojazdowych

11. Niski procent lesistości powiatu – 23,1% w porównaniu ze średnią wojewódzką – 35,8% oraz średnią krajową – 28,4%.

12. W granicach administracyjnych powiatu kwidzyńskiego utworzono obszar NATURA 2000, stanowiącego część obszaru o nazwie „Dolna Wisła”. Uchwałą Nr XXVII/192/05 Rady Gminy Kwidzyn z dnia 25 października 2005 roku w sprawie zaopiniowania projektu listy obszarów Natura 2000 zdecydowano o poparciu projektowanych granic i wytycznych dla tego obszaru. Warunkiem jest uwzględnienie w Standardowym Formularzu Danych obszaru NATURA 2000 w punkcie 6 – „Działalność człowieka na terenie obszaru i w jego otoczeniu i inne czynniki wpływające na ten obszar” realizacji następujących inwestycji:

- budowy w miejscowości Lipianki mostu drogowego na rzece Wiśle wraz z odcinkiem drogi łączącej drogę krajową nr 55 po prawej stronie Wisły z drogą krajową nr 1 po lewej stronie Wisły,
- budowy przystani wodnej (mariny) w Korzeniewie nad Wisłą,
- uruchomienia w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru NATURA 2000, w obrębie wsi Grabówko, przy wale przeciwpowodziowym rzeki Wisły, kolejnych kwater składowiska żużla i popiołów fabryki papieru International Kwidzyn S.A.

13. Nasilające się stale wpływy różnorodnych form działalności przemysłowej, rolniczej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej,
- intensywnej melioracji gleb,
- erozją gleb w obrębie stromo położonych stoków,
- rejonami budowy nowych osiedli mieszkaniowych i tras komunikacyjnych,
- terenami przylegającymi do zakładów przemysłowych,
- miejscami składowania odpadów.

6. Priorytety ekologiczne

Kompleksowość zagadnień ochrony środowiska, a także zakres przeobrażeń na terenie powiatu kwidzyńskiego wymusiła wyznaczenie celów średnio- i krótkoterminowych, a także przyjęcie zadań z zakresu wielu sektorów ochrony środowiska. Spośród nich dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości (horyzont czasowy 2007 - 2011) do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu i rozwiązania najistotniejszych kwestii związanych z tą dziedziną.

Wyboru priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu, uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, a także innych wymagań w zakresie jakości środowiska.

Wybór priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych na terenie powiatu kwidzyńskiego na lata 2007 - 2011 przeprowadzono przy zastosowaniu następujących kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

Kryteria o charakterze organizacyjnym

- wymiar przedsięwzięcia (ponadlokalny i publiczny)
- zaawansowanie przedsięwzięcia w realizacji
- konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych
- zabezpieczenie środków na realizację lub o możliwość uzyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych (z Unii Europejskiej z innych źródeł zagranicznych lub krajowych)
- efektywność ekonomiczna przedsięwzięcia
- znaczenie przedsięwzięcia w skali regionalnej
- spełnianie wymogów zrównoważonego rozwoju - zgodność przedsięwzięcia dla rozwoju gospodarczego powiatu

Kryteria o charakterze środowiskowym

- możliwość likwidacji lub ograniczenia najpoważniejszych zagrożeń dla środowiska i zdrowia ludzi
- zgodność z celami i priorytetami ekologicznymi określonymi w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010”
- zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska
- skala dysproporcji pomiędzy aktualnym i prognozowanym stanem środowiska a stanem wymaganym przez prawo
- skala efektywności ekologicznej przedsięwzięcia (efekt planowany, tempo jego osiągnięcia)
- wieloaspektowość efektów ekonomicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska)
- w odniesieniu do gospodarki odpadami istotnym kryterium była zgodność proponowanych zadań z wymogami kształtowania nowoczesnej gospodarki odpadami poprzez priorytetowe traktowanie tworzenia systemów, działań w zakresie zbiórki i transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Priorytety ekologiczne dla powiatu kwidzyńskiego

Kierując się podanymi powyżej kryteriami, wyznaczono następujące zadania priorytetowe dla powiatu kwidzyńskiego z zakresu ochrony środowiska:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

- * Poprawa jakości wód powierzchniowych i zabezpieczenie przeciwpowodziowe
- * Rozwijanie gospodarki odpadami

- * Utrzymanie dotychczasowej jakości powietrza atmosferycznego i ochrona przed hałasem przemysłowym, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych
- * Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z tytułu awarii przemysłowych,.

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- * Efektywna ochrona przyrody
- * Ochrona i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych

W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii

- * Oszczędne gospodarowanie zasobami wody
- * Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii

W zakresie zadań systemowych

- * Rozwój edukacji ekologicznej
- * Wprowadzanie zarządzania środowiskowego

Są to elementy, co do których w pierwszym rzędzie winny być podjęte działania zmierzające do poprawy aktualnego stanu środowiska.

7. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

7.1. Program poprawy w dla pola: Jakość wód i stosunki wodne

Strategia osiągnięcia celów

Długoterminowym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Cel nie jest możliwy do osiągnięcia do 2010 r. – natomiast powinien być osiągnięty do 2015 r., zgodnie z dyrektywą UE 2000/60/WE (tzw. Ramową Dyrektywą Wodną).

Priorytetowym zadaniem powiatu w zakresie ochrony środowiska będzie ochrona jakości wód powierzchniowych. Szczególny nacisk powinien być położony na uporządkowanie systemu odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych z terenów wiejskich, co wiąże się z budową, modernizacją systemów wodociągowych i kanalizacyjnych.

Do roku 2010 przewiduje się w odniesieniu do gospodarki wodnej całkowitą likwidację zrzutu ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych, zaspokojenie zapotrzebowania mieszkańców powiatu w odpowiedniej jakości wodę do picia, w tym poprzez ochronę wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników tych wód na terytorium powiatu; ustanowienie stref ochronnych tych zbiorników.

Nie przewiduje się, by w perspektywie do roku 2010 poprawiła się jakość wód rzeki Wisły z uwagi na liczne źródła zanieczyszczeń poza granicami powiatu. Należy natomiast podjąć energiczne, długofalowe działania zmierzające do poprawy jakości wód rzeki Liwy i całego ekosystemu jej zlewni.

Zgodnie z wymaganiami ustawy – „Prawo wodne” konieczne jest w zlewisku Morza Bałtyckiego zapewnienie do 2015 r. 75% redukcji ładunku substancji biogenych ze ścieków komunalnych; a także niedopuszczenie do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych.

Realizacja przedstawionych w programie celów i działań przyczyni się do

- zwiększenia ilości oczyszczanych ścieków,
- poprawy czystości wód powierzchniowych i podziemnych,

- zmniejszenia strat wody spowodowanych awaryjnością sieci wodociągowej,
- efektywniejszego wykorzystanie zasobów wód podziemnych,
- poprawy stanu zdrowia mieszkańców powiatu,
- przywrócenie równowagi w bilansie wód.

Poniżej w tabeli 1 przedstawiono cele i działania w zakresie poprawy jakości wód i stosunków wodnych.

Tabela 1 Cele w zakresie poprawy jakości wód i stosunków wodnych

Cel strategiczny
<i>Przywrócenie jakości wód powierzchniowych do wymaganych standardów oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania</i>
Cele średnioterminowe do 2015 roku
<i>Osiągnięcie właściwych standardów wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym</i>
<i>Zapewnienie mieszkańcom powiatu dostępu do wody o odpowiedniej jakości i niezbędnej ilości, ochrona wód podziemnych</i>
<i>Rozwój infrastruktury ochrony środowiska (wodociągi i kanalizacja), szczególnie na terenach wiejskich powiatu</i>
Cele krótkoterminowe i działania do 2011 roku
<i>Prowadzenie działań w celu ochrony ekosystemu zlewni rzeki Liwy</i>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działania edukacyjne - podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców - Wspieranie działań zmierzających do likwidacji dopływu zanieczyszczeń do Liwy (ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z jednostek osadniczych, ograniczenie zanieczyszczeń rolniczych, ograniczenie zanieczyszczeń spowodowanych gospodarką odpadami, ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych w wyniku opadów atmosferycznych) - Objęcie ochroną walorów przyrodniczych rzeki Liwy i terenów przyrzecznych
<i>Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych i ścieków deszczowych na wody powierzchniowe</i>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), - Zagospodarowania ścieków opadowych na tych terenach miejskich, - Eliminacja zanieczyszczania brzegów zbiorników i cieków odpadami zdeponowanymi na tzw. „dzikich składowiskach”, - Ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych i punktowych, pochodzących z działalności rolniczej,
<i>Monitoring wód powierzchniowych na terenie powiatu</i>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Badanie wód rzeki Liwy, oraz pozostałych cieków wodnych i jezior.
<i>Poprawa i rozwój gospodarki wodno – ściekowej powiatu</i>
<p>Działania:</p>

- Budowa, rozbudowa i modernizacja wodociągów w pierwszej kolejności na terenach wiejskich, gdzie z wodociągu korzysta mniej niż 50% ludności. budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich powiatu.

7.2. Program poprawy dla pola: Powietrze atmosferyczne

Strategia osiągnięcia celów

Na terenie powiatu kwidzyńskiego jakość powietrza jest zgodna z aktualnymi normami. Podstawowe, lokalne uciążliwości wynikają ze spalania niskiej jakości paliwa (węgla) w paleniskach domowych w sezonie jesienno – zimowym. Zanieczyszczenia pochodzenia przemysłowego również mają lokalne oddziaływania i dotyczą głównie terenów miejskich wokół tych zakładów. Ponadto, na terenach miejskich występują uciążliwości związane z ruchem kołowym pojazdów. W perspektywie długoterminowej działania koncentrować powinny się na ograniczaniu niskiej emisji i emisji komunikacyjnej. Jednakże, ochrona powietrza nie będzie należała do zadań priorytetowych powiatu w zakresie ochrony środowiska.

Ochrona powietrza atmosferycznego na terenie powiatu odbywać się będzie w pięciu głównych dziedzinach:

- Ograniczanie zanieczyszczeń z sektora przemysłowego (realizatorem działań są przede wszystkim podmioty gospodarcze);
- Ograniczanie zanieczyszczeń komunikacyjnych (główni realizatorzy działań to Zarządcy Dróg w koordynacji z Starostwem Powiatowym);
- Ograniczanie zanieczyszczeń z sektora komunalnego (realizatorzy – właściciele, zarządcy budynków, Urzędy Gmin);
- Zarządzanie ochroną powietrza (monitoring realizowany przez WIOŚ).

Poniżej w tabeli 2 przedstawiono cele i działania w zakresie ochrony powietrza.

Tabela 2 Cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

Cel strategiczny
<i>Utrzymanie dotychczasowej jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu</i>
Cele średnioterminowe do 2015 roku
<i>Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z procesów technologicznych w zakładach przemysłowych</i>
<i>Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych</i>
<i>Ograniczenie niskiej emisji</i>
<i>Rozwój monitoringu powietrza na terenie powiatu</i>
Cele krótkoterminowe i działania do 2011 roku
<i>Ograniczenie emisji pyłowo-gazowej z sektora przemysłowego</i>
Działania:

<ul style="list-style-type: none"> - Budowa urządzeń dla ograniczania emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, - Promowanie i wdrażanie nowoczesnych, energooszczędnych technologii - Promowanie zakładów wdrażających projekty Czystej Produkcji i norm zarządzania środowiskowego (np. ISO 14000)
<p><i>Ograniczanie zanieczyszczeń komunikacyjnych</i></p>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Optymalizacja warunków ruchu drogowego przy wykorzystaniu podstawowych narzędzi inżynierii ruchu, - podwyższenie standardów technicznych infrastruktury drogowej, - Rozbudowa ciągów pieszo – rowerowych.
<p><i>Ograniczanie zanieczyszczeń z sektora komunalnego</i></p>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gazyfikacja poszczególnych gmin - Dążenie do zmniejszenia strat energii wytworzonej, głównie cieplnej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ uszczelnienie i usprawnienie sieci przesyłowych; ▪ poprawa parametrów energetycznych budynków, w szczególności mieszkalnych .   - Ograniczenie niskiej emisji u źródeł poprzez: <ul style="list-style-type: none"> ▪ likwidację lub modernizację lokalnych kotłowni opalanych paliwem stałym lub poprzez likwidację indywidualnych, wysokoemisyjnych pieców na paliwo stałe, ▪ wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, ▪ dofinansowanie dla inwestorów, właścicieli nieruchomości modernizujących ogrzewanie   - Edukacja mieszkańców dotycząca oszczędzania energii oraz korzystania z odnawialnych źródeł energii
<p><i>Zarządzanie ochroną powietrza</i></p>
<p>Działanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monitoring jakości powietrza na terenie powiatu

7.3. Program oprawy dla pola: Hałas i wibracje

Strategia realizacji celów

Wskazana byłaby inwentaryzacja miejsc, gdzie występują przekroczenia hałasu. Wiąże się do z częstszym niż do tej pory wykonywaniem badań uciążliwości akustycznej. Konieczna jest również koordynacja działań (także policji) w celu badania pojazdów powodujących szczególnie hałas, a także systematyczne usprawnianie ruchu drogowego, budowę obwodnic tranzytowych, budowę nowych odcinków dróg i modernizację nawierzchni istniejących.

Należy także promować działania ograniczające uciążliwość hałasu dla mieszkańców powiatu, czyli propagować stosowanie odpowiednich materiałów budowlanych, wymianę okien na dźwiękoszczelne. Cele i działania w zakresie ochrony przed hałasem i wibracjami przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3 Cele w zakresie ochrony przed hałasem i wibracjami

<p>Cel strategiczny</p> <p><i>Utrzymanie dotychczasowego poziomu hałasu na terenie powiatu i ograniczanie uciążliwości akustycznych związanych z komunikacją i przemysłem</i></p>
--

<i>na terenie powiatu</i>
Cele średnioterminowe do 2015 roku
<i>Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna</i>
<i>Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii i organizacji ruchu drogowego, budowa obwodnicy usuwającej ciężki transport poza miasto Kwidzyn</i>
<i>Ograniczanie hałasu pochodzenia przemysłowego i robót budowlanych</i>
Cele krótkoterminowe i działania do 2011 roku
<i>Rozbudowa ścieżek rowerowych</i>
<i>Zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni</i>
<i>Prowadzenie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców</i>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy; - zmiana organizacji ruchu (budowa obwodnicy, mostu, wyprowadzenie ruchu drogowego poza ściśle centrum miasta Kwidzyna); - poprawa stanu nawierzchni ulic (np. wymiana kostki brukowej na asfaltową); - właściwa organizacja robót budowlanych.
<i>Ograniczanie hałasu w obiektach przemysłowych</i>
<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stosowanie w zakładach przemysłowych automatyzacji i hermetyzacji procesu produkcji, - Montaż ekranów akustycznych wokół obiektów szczególnie uciążliwych, - Dobór technologii produkcji o niskim poziomie hałasu, - Stosowanie obudów dźwiękochłonnych na urządzenia i maszyny emitujące wysoki poziom hałasu.

7.4. Program poprawy dla pola: Promieniowanie elektromagnetyczne

Wskazane jest kontynuowanie prowadzonych dotychczasowych działań w zakresie ochrony mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Cele w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4 Cele w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel strategiczny
<i>Ograniczanie i monitoring promieniowania elektromagnetycznego</i>
Cel średnioterminowy do 2015 roku
<i>Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń dla środowiska i mieszkańców ze strony promieniowania elektromagnetycznego</i>

Cel krótkoterminowy do 2011 roku
<i>Przestrzeganie przepisów prawa w zakresie rozwiązań technicznych i lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne</i>

7.5. Program poprawy dla pola: Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Wskazane jest kontynuowanie podjętych działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobiegania poważnym awariom przemysłowym. Uwagę należy także zwrócić na minimalizację zagrożeń dla mieszkańców wynikającą z transportu materiałów niebezpiecznych. Cele w zakresie ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi zestawiono w tabeli 5.

Tabela 5 Cele w zakresie ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi

Cel strategiczny
<i>Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym i zagrożeniom naturalnym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia</i>
Cele krótkoterminowe do 2011 roku
<i>Kontrola stanu wałów przeciwpowodziowych, rekonstrukcja i modernizacja wałów i innych urządzeń konstrukcyjnych</i>
<i>Odmulanie i renowacja koryt rzek i kanałów melioracyjnych</i>
<i>Utrzymywanie w gotowości służ reakcyjnych na wypadek zaistnienia poważnej awarii</i>
<i>Prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnej dla ogółu społeczeństwa dotyczącej zasad postępowania w razie wystąpienia poważnej awarii, w celu ukształtowania właściwych postaw i zachowań</i>

7.6. Program poprawy dla pola: Lasy oraz obszary chronione i tereny zieleni urządzonej

Działania należy skoncentrować na ochronie zasobów leśnych poprzez prowadzenie na ich obszarze racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi, a także na zapewnieniu mieszkańców korzystania z terenów zielonych. Cele i działania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6 Cele w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

Lasy
Cel strategiczny
<i>Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych</i>
Cele średnioterminowe do 2015 roku

<i>Wzrost lesistości powiatu poprzez zalesianie gruntów porolnych i zdegradowanych</i>
Cele krótkoterminowe do 2011 roku
<i>Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego i terenów zdegradowanych</i>
<u>Obszary chronione i tereny zieleni urządzonej</u>
Cel strategiczny
<i>Ukształtowanie i ochrona powiatowego systemu obszarów ochronnych</i>
Cele krótkoterminowe i działania do 2011 roku
<i>Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych</i>
Działania:
<ul style="list-style-type: none"> - Sukcesywne obejmowanie ochroną obszarów cennych przyrodniczo, - Ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym zainwestowaniem, - Ochrona istniejącej zieleni urządzonej, - Utrzymanie istniejących korytarzy ekologicznych,
<i>Ochrona fauny i flory</i>
Działania:
<ul style="list-style-type: none"> - Zachowanie istniejących zbiorników wodnych - Budowa przejść dla zwierząt pod trasami komunikacyjnymi i przepławek dla zwierząt wodnych
<i>Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego</i>
Działania:
<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesująco przyrodniczo, - Włączenie organizacji i stowarzyszeń ekologicznych „non profit” do współpracy w ochronie czynnej obiektów i obszarów przyrodniczych w ramach edukacji ekologicznej.

7.7. Program poprawy w polu: Ochrona zasobów kopalin

Działania należy skoncentrować na kontroli i przestrzeganiu przepisów prawa przez przedsiębiorców, szczególnie w zakresie rekultywacji terenów po eksploatacji złóż. Cele w zakresie ochrony zasobów kopalin przedstawiono poniżej.

Tabela 7 Cele w zakresie ochrony zasobów kopalin

Cel strategiczny
<i>Efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych</i>
Cel średnioterminowy do 2015 roku
<i>Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko przy eksploatacji kopalin</i>
Cele krótkoterminowe do 2011 roku

<i>Skuteczne egzekwowanie przy prowadzeniu eksploatacji zasad i norm prawnych, zgodnie z Prawem geologicznym i górnictwem</i>
<i>Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin</i>
<i>Rekultywacja lub rewitalizacja terenów dawnych wyrobisk eksploatacyjnych i niedopuszczanie do ich dalszej degradacji (np. w postaci niekontrolowanego składowania odpadów)</i>
<i>Maksymalne wykorzystanie zasobów kopalin w granicach udokumentowania</i>

Obecnie, problemy związane z występowaniem i eksploatacją surowców mineralnych nie należą do działań priorytetowych powiatu i gmin. Najistotniejszym zadaniem jest kwestia rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych, w celu przywrócenia pierwotnej wartości terenu. Obowiązek rekultywacji spoczywa na użytkowniku złoża. Tam, gdzie jest to możliwe, preferować się będzie wodno - leśny kierunek rekultywacji z przeznaczaniem na cele rekreacyjne. Należy podjąć ścisłą współpracę z użytkownikami złoża w celu takiego prowadzenia eksploatacji, aby docelowo uzyskać od razu atrakcyjny teren (akwen) rekreacyjny.

Zasady korzystania z kopalin uregulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku *Prawo geologiczne i górnicze* (z późniejszymi zmianami). Ustawa ujmuje zagadnienia związane z własnością kopalin, użytkowaniem oraz koncesjonowanie. Ponadto, ujęta jest również ochrona środowiska, w tym złóż kopalin i wód podziemnych, w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin.

7.8. Program poprawy dla pola: Gleby

Tabela 8 Cele w zakresie ochrony gleb

Cel strategiczny
<i>Racjonalne wykorzystanie gleby wraz z jej ochroną i rekultywacją</i>
Cele średnioterminowe do 2015 roku
<i>Ograniczenie czynników wpływających na degradację gleby</i>
<i>Rekultywacja gleb zdegradowanych</i>
<i>Monitoring jakości gleb</i>
Cele krótkoterminowe do 2011 roku
<i>Zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych</i>
<i>Prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi</i>

W celu monitoringu gleb na starostów nałożony został obowiązek prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi (art. 109 ust. 2 Prawa Ochrony Środowiska).

Dodatkowo, Ustawa z 1995 roku z późniejszymi zmianami o ochronie gruntów rolnych i leśnych nakłada na władze gmin obowiązek ochrony gruntów o wysokich walorach rolniczych przed wyłączeniem ich z uprawy i przeznaczeniu ich na tereny pod inwestycje lub zabudowę mieszkaniową.

8. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

Na terenie powiatu kwidzyńskiego (głównie miasta Kwidzyna) duża presja na środowisko wywierana jest przez zakłady produkcyjne oraz sferę gospodarki komunalnej. Istotne kierunki oddziaływania to: pobór wód powierzchniowych i podziemnych, wykorzystanie surowców naturalnych oraz pobór energii. Stąd też, zagadnienia te zostały ujęte w programie ochrony środowiska.

Zaprezentowane podejście jest korzystne zarówno ze względów ochrony środowiska (zmniejszenie poboru wody, zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów), jak też ekonomiki produkcji (mniejsze opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, mniejsze koszty energii i surowców stosowanych w produkcji).

8.1. Racjonalizacja użytkowania wody do celów produkcyjnych i konsumpcyjnych

Cel strategiczny:

Zmniejszenie w perspektywie do roku 2010 wodochłonności produkcji przemysłowej o 50% w porównaniu z rokiem 1990

Niektóre zakłady korzystające ze środowiska – pobierające wodę, surowce i energie powinny uzyskać pozwolenie zintegrowane oraz stosować najlepsze dostępne techniki (BAT). Istotne jest wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego w zakładach (normy ISO 14000), wprowadzanie zasad Czystej Produkcji, przystępowanie do programów sektorowych z dziedziny ochrony środowiska.

Konieczne jest ograniczenie do minimum korzystania z zasobów wód podziemnych do celów przemysłowych, a także wspieranie działań edukacyjno – informacyjnych mających na celu propagowanie zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, np. poprzez instalację liczników i całkowite urealnienie cen wody. Duże znaczenie ma również ograniczenie strat wody przy przesyłaniu jej z ujęć do odbiorców, poprzez bieżące remonty, konserwację i naprawy sieci wodociągowej.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- Zmniejszenie, a docelowo eliminacja wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych zmniejszenie zapotrzebowania na wodę w przemyśle i rolnictwie
- Wprowadzanie zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle
- Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych
- Wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarstwach domowych

8.2. *Zmniejszenie zużycia energii*

Cel strategiczny:

Zmniejszenie zużycia energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu o 25% w roku 2010 w porównaniu z rokiem 2000 i o 50% w porównaniu z rokiem 1990.

Cel ten wynika bezpośrednio z założeń polityki ekologicznej państwa. Osiągnięcie go uwarunkowane jest urealnieniem cen energii, m.in. poprzez wliczenie w jej cenę jednostkową kosztów środowiskowych (opłaty produktowe od paliw, zróżnicowane w zależności od uciążliwości danego paliwa dla środowiska). Podstawowe znaczenie będą mieć działania w zakresie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki (wprowadzanie energooszczędnych technologii) oraz wzrost świadomości społeczeństwa. Ograniczenie ogólnego zużycia energii (a więc zmniejszenie produkcji energii) przyniesie efekty w postaci zmniejszenia zużycia surowców energetycznych, a także zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Wymienione działania będą realizowane przez podmioty gospodarcze, a także wytwórców energii; władze samorządowe mają ograniczony wpływ na realizację założonych celów. Niemniej, istotne jest prowadzenie działań edukacyjnych i informowanie o dostępnych możliwościach w zakresie ograniczania zużycia energii.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- Wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle, energetyce i gospodarce komunalnej
- Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej, w systemach przesyłowych oraz obiektach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych
- Poprawa parametrów energetycznych budynków, szczególnie nowobudowanych
- Racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez społeczeństwo powiatu.

8.3. *Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych*

Cele strategiczne:

Zwiększenie do roku 2010 udziału źródeł odnawialnych w produkcji energii, do 3,1% w roku 2005, 3,65 w roku 2006 i systematyczny wzrost do 7,5% w roku 2010

Zwiększenie do roku 2010 wykorzystania energii z regionalnych źródeł odnawialnych o 100% w stosunku do roku 2000

Na terenie powiatu kwidzyńskiego istnieją bardzo duże możliwości szerszego wykorzystania energii odnawialnej, min. poprzez stosowanie metod przetwarzania energii biomasy (głównie wierzba energetyczna) na energię użyteczną, ciepłą i elektryczną.

Wykorzystanie energii odnawialnej, a głównie biomasy zostało uznane za szansę dla powiatu, co dało wyraz w opracowaniu Programu rozwoju energii odnawialnej w powiecie kwidzyńskim na lata 2007-2010 – w ramach Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu kwidzyńskiego. Program stawia sobie dwa cele:

- * podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o możliwościach uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i potrzebie oszczędzania energii,
- * uzyskanie wzrostu ilości energii odnawialnej wyprodukowanej ze źródeł odnawialnych,

Cele te są realizowane są przez powiat od kilku lat, w wyniku tych działań powstały kotłownie wykorzystujące biomasę oraz ok. 150 ha plantacji wierzby energetycznej.

Program skierowany został do samorządów, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz rolników z terenu Kwidzińskiej Doliny Wisły. Poszczególne założone działania zostały przedstawione w programie operacyjnym.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- Utworzenie na terenie powiatu 10 000 ha upraw wikliny do celów energetycznych oraz zapewnienie odbioru wyprodukowanej biomasy
- Zwiększenie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) i prywatnych na rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych z równoczesną poprawą efektywności ich wykorzystania
- Intensyfikacja działań umożliwiających wykorzystanie w tym zakresie środków finansowych z Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych
- Finansowe stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć
- Działalność edukacyjno – informacyjna z zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
- Wsparcie finansowo – logistyczne projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji z zakresu energii odnawialnej

Efekty wynikające ze wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych:

- zmniejszenie zużycia nieodwracalnych zasobów surowców energetycznych
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza powstających podczas spalania paliw tradycyjnych
- zmniejszenie szkód w środowisku związanych z wydobyciem surowców i wytwarzaniem energii z surowców naturalnych
- stymulacja rozwoju nowoczesnych technologii
- rozwój rolnictwa konkurencyjnego dla produkcji rolnej
- stworzenie nowych miejsc pracy

8.4. *Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji*

Cele strategiczne:

Ograniczenie do roku 2010 materiałochłonności produkcji 50% w stosunku do roku 1990

Wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych (reglamentowanych przez dyrektywy UE i przepisy prawa międzynarodowego) (dotyczy substancji zawierających metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne oraz substancje niszczące warstwę ozonową)

Poszczególne działania ujęte w niniejszym rozdziale skierowane są głównie do podmiotów gospodarczych. Rolą jednostek samorządowych jest popularyzacja metod ograniczania presji na środowisko oraz wpływ na politykę środowiskową zakładów poprzez wydawanie odpowiednich decyzji i zezwoleń.

Cele krótkoterminowe i kierunki działań:

- Ograniczenie nieprawidłowego wykorzystania zasobów naturalnych
- Zwiększenie recyklingu i odzysku materiałowego i energetycznego w zakładach produkcyjnych
- Zapobieganie i minimalizacja zanieczyszczeniom, uciążliwościom i zagrożeniom u źródła

9. Edukacja ekologiczna

9.1. *Dotychczasowa edukacja ekologiczna*

Realizacja celów i zadań zamierzonych w programie ochrony środowiska wymaga zaangażowania i świadomości mieszkańców powiatu kwidzyńskiego i działających tu podmiotów gospodarczych.

- Na terenie powiatu prężnie działa Stowarzyszenie „Eko – Inicjatywa”, którego działania to:
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Popularyzacja wiedzy przyrodniczej
- Współpraca z placówkami oświatowymi i lokalnymi zakładami pracy,
- Organizowanie wykładów i seminariów z zakresu szeroko rozumianej tematyki ekologicznej
- Gromadzenie i udostępnianie danych na temat środowiska
- Organizacja letnich zajęć dla dzieci,

Szczegółowe informacje na temat działalności Stowarzyszenia „Eko – Inicjatywa” można znaleźć na stronie internetowej www.ekokwidzyn.pl.

Na terenie Gminy Kwidzyn, w Brachlewie, działa Zielona Szkoła prowadząca aktywną edukację ekologiczną dla dzieci i młodzieży.

Również Nadleśnictwo Kwidzyn prowadzi edukację leśną dla dzieci.

Wśród wielu tematów edukacji ekologicznej, znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony powietrza atmosferycznego, oszczędności energii i wody.

9.2. *Program działań dla sektora edukacja ekologiczna*

Cel strategiczny

Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa powiatu kwidzyńskiego, kształtowanie postaw proekologicznych jego mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska.

Cel ten wpisuje się w podstawowe cele sformułowane w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej.

Cele średnioterminowe do 2015 roku:

- Kontynuacja i rozszerzanie działań edukacyjnych w szkołach z zakresu ochrony środowiska
- Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej dorosłej społeczności powiatu
- Kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań poszczególnych grup społeczeństwa powiatu w odniesieniu do środowiska

Cele krótkoterminowe do 2011 roku i kierunki działań:

- Prowadzenie aktywnych form edukacji ekologicznej młodzieży i dzieci
- Wspieranie finansowe i merytoryczne działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach
- Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony
- Współdziałanie władz powiatu z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony
- Prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej społeczności lokalnej na terenach cennych przyrodniczo
- Sukcesywne rozszerzanie działalności informacyjno-wydawniczej

10. Aspekty finansowe realizacji programu

Realizacja zamierzeń z zakresu ochrony środowiska wymaga zapewnienia źródeł finansowania inwestycji i eksploatacji systemu.

Największe nakłady na ochronę środowiska, w tym gospodarkę odpadami, pochodzą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz inwestorów prywatnych, znacząca część środków wpływa z funduszy i dotacji ekologicznych oraz kredytów i pożyczek.

W powiecie kwidzyńskim nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły w 2006 roku 11 786,8 tys. zł. Nakłady na poszczególne sektory ochrony środowiska przedstawiają się następująco:

Tabela 9 Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (tys. zł) w powiecie kwidzyńskim (wg Bank Danych Regionalnych, GUS).

Tabela 9 Struktura nakładów inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska na terenie powiatu kwidzyńskiego (dane Bank Danych Regionalnych)

Jednostka samorządu terytorialnego	Nakłady inwestycyjne w zł (ogółem)*	Nakłady inwestycyjne			
	2006	Gospodarka wodna	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka odpadami
		2006	2006	2006	2006
<i>Powiat kwidzyński</i>	11 786 800	2 830 700	8 749 100	0	207 000
Miasto Kwidzyn	6 174 400	2 180 600	3 803 800	0	190 000
Miasto i Gmina Prabuty	3 278 500	197 200	3 064 300	0	17 000
Gmina Kwidzyn	2 041 000	228 000	1 813 000	0	0
Gmina Gardeja	0	0	0	0	0
Gmina Ryjewo	106 000	56 000	50 000	0	0
Gmina Sadlinki	186 900	168 900	18 000	0	0

* dane Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z powyższej tabeli, największe nakłady finansowe w powiecie kwidzyńskim przeznaczone były na gospodarkę ściekową i ochronę wód powierzchniowych oraz gospodarkę wodną, w mniejszym stopniu na gospodarkę odpadami. Natomiast nie wydatkowano żadnych środków na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, gdyż nie jest to priorytet dla powiatu.

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowuje liczne zadania z zakresu ochrony środowiska. Przychody i rozchody PFOŚiGW w latach 1999 – 2006 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 10 Dochody i wydatki PFOŚiGW w Kwidzynie w latach 1999 – 2006 r.

Rok	Przychody zł
1999	3 432 800
2000	3 844 454
2001	3 404 163
2002	2 139 042
2003	1 669 980
2004	1 506 200
2005	1 134 589
2006	1 504 230

Ograniczone możliwości finansowe samorządu powiatowego i gminnego uniemożliwiają samodzielną realizację działań i inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Konieczne jest więc wsparcie instytucji finansowych, które podejmują się finansowania projektów poprzez m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

Tylko inwestycje i działania uwzględnione w programach ochrony środowiska i planach gospodarki odpadami dla powiatu i gminy mogą liczyć na pozyskanie środków publicznych, w szczególności z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wspierane powinny być głównie inwestycje o charakterze regionalnym.

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska to:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony środowiska z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. z ekokonwersji poprzez EKOFUNDUSZ, konwersji długu wobec Finlandii, funduszu ISPA),
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju — EBOiR, Bank Światowy),
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,.

Zestawienie poszczególnych źródeł finansowania działań i inwestycji związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami przedstawia tabela 11.

Tabela 11 Najważniejsze źródła finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami

Źródło finansowania	Rodzaj finansowania	Beneficjanci	Przedmiot finansowania	Maksymalny % dofinansowania	Okres finansowania	Inne
środki własne powiatu i gmin	budżetowy	powiat gminy	zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej	do 100%	ciągły	konieczność budżetowania inwestycji
fundusze ochrony środowiska (NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW)	dotacja pożyczka pożyczka preferencyjna kredyty komercyjne dopłaty do kredytów komercyjnych	bez ograniczeń (m.in. samorządy terytorialne, jednostki budżetowe, organizacje pozarządowe, jednostki badawczo – rozwojowe, uczelnie, osoby prawne, stowarzyszenia, inwestorzy prywatni, podmioty gospodarcze, spółdzielnie)	cele z zakresu ochrony środowiska, zgodne z listą priorytetową danego funduszu	do 70%	do 15 lat	istnieje możliwość umorzenia
EkoFundusz	dotacja pożyczka preferencyjna	inwestorzy (władze samorządowe, jednostki budżetowe, podmioty gospodarcze, inne) główni wykonawcy projektu (organizacje społeczne, fundacje)	projekty inwestycyjne i pozainwestycyjne związane z ochroną środowiska, zgodnie z priorytetami	10, 30, 40, 50, 70, 80% w zależności od projektu	do 2010 roku	inwestycje o charakterze: przyrodniczym, innowacyjny, technicznym Z dotacji EkoFunduszu nie mogą korzystać te przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej.
Komisja Europejska Departament XI	dotacje	osoby fizyczne i prawne	innowacyjne i demonstracyjne programy działania w przemyśle, wspomaganie technicznych działań lokalnych instytucji	od 30 do 100%	1 rok	przeznaczony głównie do małych projektów kwota pomocy od 20 do 60 tys. Euro
fundusze UE	dotacja	jednostki samorządu terytorialnego organizacje pozarządowe inne podmioty publiczne podmioty gospodarcze osoby indywidualne	szeroko ujęta problematyka ochrony środowiska	do 75%	bd	-

Ocena dostępności źródeł finansowania dla zadań wymienionych w Programie

Zadania wyznaczone w *Programie* mają swoje odzwierciedlenie w priorytetach funduszy ekologicznych. Istnieje więc realna szansa uzyskania wsparcia z tych źródeł. Z najważniejszych należy wymienić zadania z zakresu gospodarki wodno – ściekowej, likwidację niskiej emisji, ochrona wód, ochrona powietrza i przed hałasem, ochrona przyrody i krajobrazu.

Pomoc z tych źródeł obejmuje przede wszystkim te dziedziny, w których standardy jakości środowiska uzgodnione podczas negocjacji z Unią Europejską nie są dotrzymane. Dotyczy to przede wszystkim gospodarki wodno – ściekowej.

W zakresie uzyskania kredytów bankowych duże szanse mają inwestycje z zakresu ochrony atmosfery, a także wspierające rozwój odnawialnych źródeł energii (np. małych elektrowni wodnych, kotłownie na biopaliwo, itp.).

Istnieje również możliwość uzyskania dofinansowania z funduszy europejskich, szczególnie z Funduszy Strukturalnych. Szczególne wsparcie można uzyskać na budowę sieci wodno – kanalizacyjnych, modernizacji i rozbudowy systemów ciepłowniczych, budowy infrastruktury do produkcji i przesyłu energii odnawialnej, oraz innej technicznej (szczególnie dróg i mostów).

11. Zarządzanie ochroną środowiska w powiecie

W niniejszym rozdziale przedstawiono zasady i instrumenty zarządzania środowiskiem wynikające z uprawnień na szczeblu gminnym i powiatowym . Jako szczególny element wyróżniono Program ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego na lata 2007 – 2015, który będzie instrumentem koordynującym poszczególne działania w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu i gmin.

11.1. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Instrumenty służące do zarządzania środowiskiem wynikają z następujących aktów prawnych: ustawy Prawo ochrony środowiska, Ustawa o odpadach, Prawo o zagospodarowaniu przestrzennym, Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane, Prawo wodne.

Do instrumentów zarządzania środowiskiem należą:

- instrumenty prawne
- instrumenty finansowe
- instrumenty społeczne
- instrumenty strukturalne

Instrumenty prawne

Program ochrony środowiska realizowany będzie w oparciu o znowelizowane polskie prawo, zgodne z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Realizacja Programu odbywać się będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem. Składają się na nie w szczególności:

1. decyzje reglamentacyjne – pozwolenia: zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu do środowiska, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód
2. zezwolenia na gospodarowanie odpadami,

3. pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
4. zezwolenia – koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
5. uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
6. decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
7. opłaty za korzystanie ze środowiska,
8. administracyjne kary pieniężne,
9. decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
10. programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
11. decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
12. kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji,
13. oceny oddziaływania na środowisko.

Wymienione instrumenty prawne są stosowane przez Wojewodę Pomorskiego, Marszałka Województwa Pomorskiego, Starostę Kwidzyńskiego, wójtów gmin, burmistrzów miast i gmin, Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Inspektora Sanitarnego zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Organy przedstawicielskie mogą ustanawiać inne składniki prawa miejscowego, w szczególności dotyczącego gospodarowania środowiskiem i zrównoważonego rozwoju. Bardzo istotne dla wdrażania założeń Programu są przepisy prawa miejscowego ustalone przez:

1. Wojewodę Pomorskiego dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
2. rady gmin dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo ustalonych przez radę gminy.

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie w/w organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska ,
- opłaty eksploatacyjne za pozyskiwanie kopalin
- administracyjne kary pieniężne w zakresie przekroczeń określonych limitów w pozwoleniach, naruszenie decyzji zatwierdzających eksploatację składowiska odpadów lub decyzji określających miejsce i sposób magazynowania odpadów
- odpowiedzialność cywilna w zakresie szkód spowodowanych oddziaływaniem na środowisko
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy, w tym fundusze przedakcesyjne oraz fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności

- pomoc publiczna w postaci preferencyjnych pożyczek, kredytów, dotacji, odroczeń rozłożenia na raty itp.
- opłaty produktowe i depozytowe,
- budżety samorządów i Państwa,
- środki własne przedsiębiorców i mieszkańców

Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne określone zostały najdokładniej w Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, podpisanej w 1999r. w Aarhus (konwencja została ratyfikowana przez Polskę, a jej tekst został ogłoszony w Dz. U. Nr 78 z 2003r).

Art. 7 Konwencji nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, a więc także powiatowego programu ochrony środowiska. Określa też podstawowe obowiązki organów w zakresie zapewnienia udziału społecznego:

1. ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
2. ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
3. przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześnie w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
4. należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Organy mają swobodę określania szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków, czasu trwania konsultacji.

Do instrumentów społecznych należą również:

- edukacja ekologiczna, omówiona w osobnym rozdziale,
- współpraca i budowanie partnerstwa (włączenie do realizacji programu jak najszerszej liczby osób, system szkoleń i doksztalcania, współpraca zadaniowa z poszczególnymi sektorami gospodarki, współpraca z instytucjami finansowymi).

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne to głównie opracowania o charakterze strategicznym i planistycznym, omówione szczegółowo w rozdziale 4. Dokumenty te określają główne cele i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Program ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego jest zgodny z zapisami powyższych dokumentów.

11.2. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Zarządzanie programem ochrony środowiska wynika przede wszystkim z uprawnień samorządu w zakresie ochrony środowiska, które dotyczą m.in.:

- opracowanie powiatowego programu ochrony środowiska;
- realizacji wielofunkcyjnego, zrównoważonego modelu gospodarki leśnej (wg planów urządzania lasów);
- ochrony wód powierzchniowych i podziemnych (pozwolenia wodno-prawne) poprzez:
- ograniczanie i eliminacja zanieczyszczeń wód,
- zapobieganie niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody;

- promowania ekologicznych kierunków i form zagospodarowania na obszarach o dużych wartościach środowiska przyrodniczego (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu);
- racjonalnego gospodarowania surowcami mineralnymi (udzielanie koncesji na wydobycie kopaliny w ilości do 20 tys. m³ rocznie z obszaru o powierzchni do 2 ha oraz prowadzonej eksploatacji bez użycia materiałów wybuchowych).

Zadania samorządów obejmują również sprawy z zakresu bezpośrednich kontaktów z użytkownikami środowiska (wydawanie decyzji zezwalających na korzystanie ze środowiska i określających warunki jego korzystania np. decyzja o dopuszczalnej emisji, pozwolenia wodno-prawne, koncesje na wydobywanie kopaliny, uzgadnianie sposobu zagospodarowania odpadów) oraz pozyskiwania danych o rodzaju i skali korzystania z zasobów środowiska.

Organy te posiadają też uprawnienia w zakresie ustalania dodatkowych wymagań służących ochronie środowiska na określonych obszarach (np. tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania) oraz przeciwdziałania zagrożeniom środowiska w sytuacjach nadzwyczajnych (ochrona przeciwpowodziowa).

Zarządzanie środowiskiem przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska odbywa się m. in. poprzez:

- dotrzymanie wymagań wynikających z przepisów prawa,
- modernizację technologii w celu ograniczenia lub wyeliminowania uciążliwości dla środowiska,
- instalowanie urządzeń służących ochronie środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń (monitoring).

Struktura zarządzania środowiskiem

Za realizację programu ochrony środowiska odpowiedzialne są władze powiatu.

Zadania z zakresu ochrony środowiska realizowane będą przez poszczególne wydziały starostwa powiatowego, zgodnie z przyjętym schematem organizacyjnym. Część zadań będzie wykonywana przez spółki komunalne lub podmioty prywatne wyłonione w drodze publicznych przetargów. Powiat będzie pełnił rolę koordynatora takich działań. Od wykonawców odbierane będą sprawozdania z wykonania zadania, przekazywane do kierowników poszczególnych wydziałów. W sporządzane będą następnie raporty przedstawiające postęp we wdrażaniu zadań i celów zawartych w Programie.

Bezpośrednim realizatorem programu będą także podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program i samorząd powiatu kwidzyńskiego. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo powiatu.

Do najważniejszych zadań w ramach zarządzania programem i środowiskiem są:

1. Wdrażanie programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego:

- koordynacja wdrażania programu
- raporty o stopniu wykonania programu
- weryfikacja celów krótkoterminowych i głównych działań

2. Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, system informacji o środowisku:

- rozwój różnorodnych form edukacji
- dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie
- wykorzystanie mediów w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska
- szersze włączanie się organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej

3. Wspieranie zakładów/instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem

12. Sposób kontroli oraz dokumentowania realizacji programu

Organ wykonawczy powiatu odpowiada za wdrożenie systemu opracowanego w Programie ochrony środowiska i jest zobowiązany do opracowania oraz wdrożenia systemu monitoringu. Monitorowanie realizacji programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz szybkie i elastyczne reagowanie na zmiany. Monitoring ochrony środowiska polegał będzie głównie na działaniach organizacyjno – kontrolnych.

System monitoringu i oceny zadań oraz celów zawartych w Programie ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego obejmuje: obligatoryjne terminy zawarte w aktach prawnych, system sprawozdawczości organów urzędowych i podmiotów gospodarczych. Kontrola realizacji Programu wymaga także oceny stopnia realizacji przyjętych w nim celów i działań, przewidzianych do wykonania w określonym terminie. Należy systematycznie oceniać też stopień rozbieżności między założeniami a realizacją programu oraz analizować przyczyny tych niespójności.

12.1. Opiniowanie projektu programu

Projekt Programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa.

12.2. Sprawozdanie z realizacji programu

Organ wykonawczy powiatu ma obowiązek sporządzać co 2 lata sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami i z programu ochrony środowiska.

Sprawozdanie z realizacji Programu ochrony środowiska powinno obejmować:

- ocenę stopnia realizacji określonych w Programie celów i kierunków działań,
- sprawozdanie z wykonanych zadań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych,
- zgodność wykonanych zadań z harmonogramem prac,
- sprawozdanie z realizacji harmonogramu finansowania założonych przedsięwzięć.
- podsumowanie z wnioskami i ewentualną rekomendacją nowelizacji Programu.

Sprawozdanie może zawierać także informacje dotyczące zaistniałych zmian w aktach prawnych, założeniach podstawowych, planach wyższego rzędu, itp., co będzie powodować konieczność weryfikacji planu i jego aktualizację.

12.3. Weryfikacja i aktualizacja Programu

Ustawa o odpadach wymaga, aby plany gospodarki odpadami aktualizowane były nie rzadziej niż raz na 4 lata. Ponieważ plan jest częścią Programu ochrony środowiska, obowiązek ten rozciąga się również na ten dokument. Jeżeli zmiany w dziedzinie ochrony środowiska w powiecie będą znaczące, lub będzie wymagała tego sytuacja lokalna, powiatowy program ochrony środowiska powinien być zaktualizowany przed tym terminem.

W celu właściwej oceny stopnia wdrażania Programu ochrony środowiska konieczne jest ustalenie zasad przedstawiania postępów w realizacji programu. Dobrymi miernikami wyznaczającymi stan środowiska i presji na środowisko są wskaźniki, których podstawowym zadaniem jest zobjektywizowanie oceny realizacji celów

W celu oceny realizacji działań określonych w Programie na rzecz ochrony środowiska wykorzystywany będzie system państwowego monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki

Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzką i Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, a także instytucje i placówki badawcze zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska. W wyniku przeprowadzonych pomiarów i ocen stanu środowiska dostarczone będą informacje w zakresie: czystości wód powierzchniowych i podziemnych, stanu powietrza atmosferycznego, hałasu i promieniowania niejonizującego, gospodarki odpadami, powstałych awarii oraz przyrody ożywionej.

W tabeli 12 przedstawiono szereg wskaźników możliwych do oceny i waloryzacji efektów wdrażania Programu zakładając, że lista ta będzie sukcesywnie uzupełniana.

Tabela 12 Wskaźniki do oceny efektów realizacji Programu ochrony środowiska

WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU				
Wskaźniki presji				
Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2002	2006
1.	wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	613	559
2.	wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	1 725 496	1 627 624
	w tym CO ₂		1 718 897	1 621 046
3.	ścieki przemysłowe wymagające oczyszczania	dam ³ /rok	40 421	37 643
4.	ścieki komunalne odprowadzane ogółem	dam ³ /rok	2 926,7	2 941,7
5.	Pobór wód ogółem :	dam ³ /rok	45 862	44 091,7
	w tym na potrzeby przemysłu	%	93,2	92,6
6.	średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /rok/os	30,9	30,5
7.	grunty zdegradowane , wymagające rekultywacji (składowiska odpadów)	ha	9,59	9,59
8.	Odpady przemysłowe wytworzone ogółem, w tym składowane	tys.Mg Mg	830,8 231,6	572,2 76,6
9.	Odpady komunalne wytworzone	Mg	16 372	10 663,1
Wskaźnik stanu środowiska				
10.	udział powierzchni terenów o przekroczonych wartościach dopuszczalnych stężeń podstawowych substancji zanieczyszczających powietrze	%	b.d	0
11.	udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii cieplnej (z IP)	%	b.d.	35
12.	udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii elektrycznej (z IP)	%	b.d.	22,6
13.	lesistość (% ogólnej powierzchni jednostki administracyjnej)	%	21,8	22,5
14.	powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni jednostki administracyjnej)	%	21,3	31,0
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)				
15.	Zanieczyszczenia powietrza zatrzymane lub zredukowane(w zakładach): pyłowe gazowe	Mg/rok	215 558 5 324	107 214 5 878
16.	ludność obsługiwana przez oczyszczalnie	%	65	68
17.	ścieki komunalne oczyszczone	dam ³ /rok	2686	2646
18.	nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	tys.zł.	23 183,2	11 786,8

13. Analiza możliwości wdrożenia programu

W wyniku analizy stanu aktualnego środowiska na terenie powiatu kwidzyńskiego określono cele średnio i krótkoterminowe oraz wytyczono kierunki działań zmierzające do poprawy stanu poszczególnych jego komponentów, a także określono priorytetowe przedsięwzięcia ekologiczne.

Jako zadania priorytetowe przyjęto:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

PR.1. Poprawa jakości wód powierzchniowych i zabezpieczenie przeciwpowodziowe

PR.2. Rozwijanie gospodarki odpadami

PR.3. Utrzymanie dotychczasowej jakości powietrza atmosferycznego i ochrona przed hałasem przemysłowym, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych

PR.4. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z tytułu awarii przemysłowych.

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

PR.5. Efektywna ochrona przyrody

PR.6. Ochrona i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych

W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii

PR.7. Oszczędne gospodarowanie zasobami wody

PR.8. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii

W zakresie zadań systemowych

PR.9. Rozwój edukacji ekologicznej

PR.10. Wprowadzanie zarządzania środowiskowego

Analizując możliwość zastosowania przedstawionych rozwiązań w oparciu o uwarunkowania dotyczące istniejącej infrastruktury, organizacji i zarządzania ochroną środowiska oraz sytuację finansową w powiecie, stwierdzono, że wszystkie zaproponowane przedsięwzięcia są możliwe do zrealizowania uwzględniając następujących warunki:

- etapowość wdrażania przewidzianych do realizacji zadań,
- pozyskanie dodatkowych środków finansowych na realizację przewidzianych w planie zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych.

Jako zagrożenia dla realizacji Programu uznano:

- zmianę uwarunkowań prawnych, mających wpływ na zmianę zakresu obowiązków dla władz powiatu oraz mających wpływ na sytuację finansową powiatu,
- nieumiejętność pozyskania funduszy na realizację zamierzonych działań,
- brak koordynacji pomiędzy gminami, a także brak współpracy ponadregionalnej w zakresie niektórych działań,
- wystąpienie nagłych, nieprzewidzianych awarii lub klęsk, które spowodują konieczność innego rozdysponowania środków finansowych.

14. Lista podmiotów do których kierowane są obowiązki ustalone w programie

Opracowane w Programie ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego cele i wytyczone działania w zakresie ochrony środowiska wymagają określenia podmiotów, do których adresowane są obowiązki wynikające z realizacji tych celów i działań.

Ponadto, określono również obowiązki dla podmiotów korzystających ze środowiska w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Bardzo istotną rolę w realizacji programu odgrywają mieszkańcy powiatu. W związku z tym również do tej grupy społeczeństwa kierowane są zadania.

1. Zadania w zakresie organizacji i zarządzania programem realizowane powinny być przez następujące podmioty:

- Starosta
- Zarząd Powiatu
- Rada Powiatu
- Wójtowie i Burmistrzowie

2. Podmioty, które będą realizować zadania przedstawione w programie:

- Starosta
- Wójtowie i Burmistrzowie
- przedsiębiorstwa z sektora gospodarczego
- Lasy Państwowe
- biura projektowe
- stowarzyszenia
- fundacje
- inwestorzy zewnętrzni
- przedsiębiorstwa wodno - kanalizacyjne
- przedsiębiorstwa budowlane
- przedsiębiorstwa energetyki cieplnej
- przedsiębiorstwa transportowe

3. Podmioty nadzorujące i kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- Wojewódzka i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
- Starosta

4. Podmioty korzystające gospodarczo ze środowiska (podmioty z sektora przemysłowego, usług, rolnictwa)

5. Ogół społeczeństwa powiatu kwidzyńskiego - adresaci programu

15. Koszty wdrażania Programu ochrony środowiska

Koszty realizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego na lata 2007 – 2015 obejmują tylko zadania krótkoterminowe, przewidziane do realizacji w latach 2007 – 2011. Z podsumowania programów operacyjnych, zawierających zadania dla powiatu kwidzyńskiego z zakresu ochrony środowiska wynika, że na poszczególne sektory przeznaczone zostaną następujące nakłady finansowe:

- zadania z zakresu ochrony jakości i zasobów wód - 82 264 151 zł
- zadania z zakresu ochrony powietrza i hałasu: 74 006 040 zł
- zadania z zakresu ochrony przyrody: 3 105 000 zł
- zadania z zakresu edukacji ekologicznej: 395 000 zł

Łącznie, na zadania z zakresu ochrony środowiska należy przeznaczyć w latach 2007 - 2011 kwotę 159 770 191 zł

Harmonogram finansowo – zadaniowy na lata 2007 - 2011

Program operacyjny dla pola: Jakość wód i stosunki wodne

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn							
1.	Budowa podczyszczalni wód opadowych przy ul. Wodnej w Kwidzynie	własne	2009 - 2010	Miasto Kwidzyn	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	budżet miasta	1 996 319
2.	Budowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej w ul. Drzymały, Przyrzecznej, Karowej	własne	2008	Miasto Kwidzyn		budżet miasta Środki UE	1 240 000
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Storczykowej	własne	2007	Miasto Kwidzyn		budżet miasta, fundusze ekologiczne	107 250
4.	Uporządkowanie gospodarki wodno ściekowej układu komunikacyjnego byłej Jednostki Wojskowej	własne	2007	Miasto Kwidzyn		budżet miasta, fundusze ekologiczne	1 222 750
5.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Owczej	własne	2007	Miasto Kwidzyn		budżet miasta WFOŚiGW	300 000
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ul. Wielkiej, Łamanej, Kolistej, Poligonowej, Stawki i Studziennej	własne	2008 - 2009	Miasto Kwidzyn		budżet miasta PFOŚiGW WFOŚiGW	2 470 000
7.	Rozdział kanalizacji ogólnospławnej w ul. Łąkowej	własne	2009 - 2010	Miasto Kwidzyn		budżet miasta, fundusze ekologiczne	600 000
8.	Rozdział kanalizacji ogólnospławnej na terenie Starego Miasta	własne	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn		budżet miasta WFOŚiGW	500 000
Razem koszty w latach 2007-2010: 8 436 319 zł							
Gm.Kwidzyn							
1	Wspieranie działań zmierzających do likwidacji dopływu zanieczyszczeń do Liwy	koordynowane	2007 - 2010	Powiat Kwidzyński Gmina Kwidzyn podmioty	poprawa czystości wód rzeki Liwy i jej dopływów, zwiększenie atrakcyjności terenu	fundusze ekologiczne środki inwestorów	20 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
				gospodarcze mieszkańcy			
2	Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych na terenach wiejskich i nieskanalizowanych	własne	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn, Właściciele nieruchomości	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki inwestorów	50 000
3.	Rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnej w gminie Kwidzyn	własne	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn	poprawa jakości wód	budżet gminy, GFOŚ i GW, środki UE środki inwestorów	200 000
4	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Rakowcu	własne	2009	PW-K Kwidzyn sp. z o.o. w Kwidzynie	zwiększenie przepustowości oczyszczalni o –100 ³ /d (do - 300m ³ /d)	GFOŚ i GW WFOŚ i GW Środki UE	1 000 000
5	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej	koordynowane	2007 - 2010	prywatni inwestorzy Gmina Kwidzyn	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki UE, środki inwestorów	200 000
6	Likwidacja nielegalnych wylotów kolektorów do cieków wodnych	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn PW-K sp. z o.o Kwidzyn, ZMiUW Spółki Wodne	zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych	środki własne środki podmiotów gospodarczych	bd
7	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Rakowiec – Licze - Ošno	własne	2006 - 2007	Gmina Kwidzyn	podłączenie do kanalizacji 812 osób	budżet gminy	2 186 685
8	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rakowiec ul. Słoneczna	własne	2008	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 2 km	Budżet gminy GFOŚ i GW,WFOŚ i GW środki UE	820 947
9	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Baldram, Nowa Wieś, Tychnowy	własne	2007	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 6 km	Budżet gminy GFOŚ i GW,WFOŚ i GW środki UE	1 300 000
10	Budowa kanalizacji sanitarnej Grabówko – Nowy Dwór – Marena. III i IV etap Grabówko	własne	2007 - 2008	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 8 km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	2 200 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
11	Budowa kanalizacji sanitarnej Korzeniewo – Lipianki – Gniewskie Pole – Pastwa część Janowa	własne	2007 - 2009	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 10 km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	3 030 000
12	Budowa kanalizacji sanitarnej Podzamcze- Gurcz.	własne	2007 - 2009	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 9 km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	4 230 000
13	Budowa kanalizacji sanitarnej Dankowo-Kwidzyn	własne	2009 - 2010	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł 4 km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	2 000 000
14	Budowa wodociągu w Dankowie	własne	2007 - 2008	Gmina Kwidzyn	sieć wodociągowa o dł. 4km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	300 000
15	Budowa kanalizacji sanitarnej Rozpędziny - Kwidzyn	własne	2009 - 2010	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 5km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	1 600 000
16	Podłączenie sieci kanalizacji sanitarnej w Bronnie do zbiorczej sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w Rakowcu	własne	2007 - 2008	Gmina Kwidzyn	sieć kanalizacji sanitarnej o dł. 2,5 km	Budżet gminy GFOŚ i GW, WFOŚ I GW, środki UE	550 000
17	Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej we wsiach Kamionka – Brokowo – z podłączeniem do miasta Kwidzyna	własne	2010	Gmina Kwidzyn	opracowanie projektu	budżet gminy	100 000
18	Ochrona przeciwpowodziowa	koordynowane	2007 - 2010	RZGW Gdańsk ZMiUW Gmina Kwidzyn	poprawa bezpieczeństwa powodziowego	budżet państwa	b.d.
19	Odmulanie, regulacja i renowacja koryt rzek i kanałów melioracyjnych	koordynowane	2007 - 2010	RZGW Gdańsk ZMiUW	poprawa bezpieczeństwa powodziowego	budżet państwa	b.d.
20	Edukacja mieszkańców w zakresie możliwości i konieczności oszczędzania wody w gospodarstwach domowych	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn organizacje samorządowe i pozarządowe, PW-K Kwidzyn sp.z o.o	zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	fundusze ekologiczne	5 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 19 792 632 zł							
Gm. Prabuty							
1	Modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowych	własne	2007 - 2010	PWKiC „PEWIK” Sp. z o.o. Prabuty	zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja wykorzystania zasobów wody w zlewniach	środki własne środki prywatne	500 000
2	Porządkowanie gospodarki ściekowej	własne	2007 - 2010		zapewnienie odpowiedniej jakości	środki własne	

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
				Gmina Prabuty	użytkowej wód, racjonalizacja wykorzystania zasobów wody w zlewniach	pożyczka preferencyjna środki UE	35 259 900
3.	Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych na terenach wiejskich i nieskanalizowanych	własne	2007 - 2010	Gmina Prabuty	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki inwestorów	b.d
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 35 759 900 zł							
Gm. Ryjewo							
1.	Budowa sieci wodociągowej wraz z przydomowymi oczyszczalniami ścieków we wsiach Pułkowice i Borowy Młyn	własne	2008-2010	Gmina Ryjewo	lepsza jakość wody pitnej	środki własne środki UE	3 000 000
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej – ul. Wiejska i Przejazdowa w Ryjewie	własne	2008-2010	Gmina Ryjewo	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	środki własne środki UE	200 000
3.	Budowa sieci wodociągowej w Benowie	własne	2008-2010	Gmina Ryjewo	lepsza jakość wody pitnej	środki własne środki UE	2 500 000
5.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Matowskich Pastwiskach	własne	2008 - 2010	Gmina Ryjewo	zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych	środki własne środki UE	500 000
6.	Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych na terenach wiejskich i nieskanalizowanych	własne	2007-2010	Gmina Ryjewo	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki inwestorów	b.d.
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 6 200 000 zł							
Gm. Gardeja							
1.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Gardei wraz z budową sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej w miejscowościach Gardeja, Otłowiec, Cygany, Rozajny, Wandowo	własne	2008 - 2010	Gmina Gardeja	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	budżet gminy, WFOŚ i GW, środki UE środki inwestorów	15 000 000
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej w miejscowości Czachówek	własne	2008	Gmina Gardeja	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	budżet gminy, WFOŚ i GW, środki UE	500 000
2.	Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo –	własne	2007-2010	Gmina Gardeja	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki inwestorów	b.d.

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
	gospodarczych i przemysłowych na terenach wiejskich i nieskanalizowanych						
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 2 000 000 zł							
Gm. Śadlinki							
1	Modernizacja i rozbudowa ujęć wody	własne	2005-2009	Gmina Sadlinki	poprawa jakości wód	WFOŚ 80% Gmina 20%	2 374 300
2	Budowa nowej sieci wodociągowej z uwzględnieniem obecnych i przyszłych odbiorców wody	kordy- nowane	2005-2009	Gmina Sadlinki	poprawa jakości wód	Środki UE	4 250 000
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich powiatu lub o zabudowie rozproszonej i w aglomeracjach o RLM mniejszej niż 2000	kordy- nowane	2007-2009	Gmina Sadlinki	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Budżet gminy, środki UE	2 990 000
4	Modernizacja ujęcia wody w Kaniczkach	własne	2005-2009	Gmina Sadlinki	poprawa jakości wód	Budżet gminy, środki UE	461 000
5.	Eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych na terenach wiejskich i nieskanalizowanych	własne	2007-2010	Gmina Sadlinki	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	fundusze ekologiczne środki inwestorów	b.d.
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 10 075 300 zł							

Program operacyjny dla pola: Powietrze atmosferyczne

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy		Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto.Kwidzyn							
1.	Budowa ścieżek rowerowych	Kordynowane	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn Zarządy dróg	zmniejszenie natężenia ruchu kołowego poprawa stanu czystości powietrza	budżet miasta fundusze ekologiczne	bd
2.	Aktualizacja planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz	własne	2008 - 2010	Miasto Kwidzyn przedsiębiorstwa ciepłownicze	zaplanowanie procesu zmian w infrastrukturze technicznej gminy	budżet miasta fundusze ekologiczne	50 000
3.	Termomodernizacja budynków publicznych	Kordynowane	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn Powiat Kwidzyński	ograniczenie niskiej emisji	Budżet miasta Fundusze ekologiczne	2 270 000
Razem koszty w latach 2007-2010: 2 320 000 zł							
Gm.Kwidzyn							
1	Aktualizacja planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz	własne	2008 - 2010	Gmina Kwidzyn	zaplanowanie procesu zmian w infrastrukturze technicznej gminy	budżet gminy fundusze ekologiczne	50 000
2	Termomodernizacja bazy oświatowej gminy Kwidzyn (Szkoły Podstawowe w Tychnowach-2007, Korzeniewie-2008 i Janowie- 2009)	własne	2007 - 2009	Gmina Kwidzyn	zmniejszenie zużycia energii cieplnej	Budżet gminy , GFOŚiGW, WFOŚiGW Środki UE	3 038 000
3	Modernizacja oświetlenia w gminie na energooszczędne.	własne	2008 - 2009	Gmina Kwidzyn	zmniejszenie zużycia energii elektrycznej	budżet gminy	700 000
4	Gazyfikacja miejscowości w gminie	koordynowane	2007 - 2010	Pomorska Spółka Gazownicza inwestorzy prywatni	ograniczenie niskiej emisji	środki inwestorów fundusze ekologiczne	bd
5	Rozbudowa i termomodernizacja oraz zmiana systemu grzewczego w budynku przedszkola w Marezie	własne	2007 - 2009	Gmina Kwidzyn	ograniczenie niskiej emisji poprawa stanu czystości powietrza	fundusze ekologiczne budżet gminy	450 000
6	Budowa ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy (Korzeniewo- Mareza, Gorki, Rakowiec, Mareza-Grabówko, Kwidzyn-Rozpędziny)	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn, Powiat Kwidzyński Zarządcy dróg	zmniejszenie natężenia ruchu kołowego poprawa stanu czystości powietrza	Budżet samorządów, budżet państwa, GFOŚiGW, WFOŚiGW środki UE, środki prywatne	5 390 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 9 628 000 PLN							
Gm. Prabuty							
1.	Gazyfikacja miejscowości w gminie	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty inwestorzy prywatni	ograniczenie niskiej emisji	środki inwestorów fundusze ekologiczne	bd
2.	Modernizacja kotłowni ni z przejściem paliwo ekologiczne	koordynowane,	2007 - 2010	Gmina Prabuty Prywatni inwestorzy	ograniczenie niskiej emisji poprawa stanu czystości powietrza	środki inwestorów fundusze ekologiczne budżet gminy	bd
Razem koszty w latach 2007 – 2010: b.d							

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy		Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto.Kwidzyn							
Gm. Ryjewo							
1.	Modernizacja kotłowni w Domu Pomocy Społecznej –z zastosowaniem jako paliwa biomasy	koordynowane	2008 - 2010	Gmina Ryjewo	wdrażanie ekologicznych źródeł ciepła i energii	fundusze ekologiczne środki własne inwestorów	b.d
2.	Wymiana instalacji grzewczej w przedszkolu w Ryjewie	własne	2008-2010	Gmina Ryjewo	ograniczenie niskiej emisji poprawa stanu czystości powietrza	środki własne środki Urzędu Marszałkowskiego	30 000
4.	Termomodernizacja Urzędu Gminy w Ryjewie	własne	2010	Gmina Ryjewo	ograniczenie niskiej emisji poprawa stanu czystości powietrza	środki własne środki UE	1 500 000
5.	Wykonanie instalacji solarnej do podgrzewania wody w SOSW w Barcicach	Kordynowane	2008	Powiat Kwidzyński	Poprawa stanu czystości powietrza	PFOŚiGW	60 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 1 590 000 zł							
Gm. Gardeja							
1.	Gazyfikacja miejscowości w gminie	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja inwestorzy prywatni	ograniczenie niskiej emisji	środki inwestorów fundusze ekologiczne	bd
2.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	własne	2007 - 2009	Gmina Gardeja	ograniczenie niskiej emisji	fundusze ekologiczne budżet gminy	3 419 196
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 3 419 196 zł							

Program operacyjny dla pola: Hałas

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn							
1.	Połączenie ul. Warszawskiej (drogi wojewódzkiej nr 521) z ul. Sportową (droga krajowa nr 55)	własne	2007-2010	Miasto Kwidzyn	Zmniejszenie hałasu drogowego	Budżet Miasta Środki UE	1 917 978
2.	Budowa małej obwodnicy wraz z wiaduktem Żwirowa-Południowa	własne	2007-2010	Powiat Kwidzyński Miasto Kwidzyn		Budżet Powiatu Budżet Miasta Środki UE	23 500 866
3.	Budowa drogi do terenów inwestycyjnych Miłosna	własne	2007-2008	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	2 500 000
4.	Modernizacja ul. Owczej od ul. Piastowskiej do ul. Długiej	własne	2007-2008	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta UE	200 000
5.	Budowa ścieżki rowerowej po szlaku byłej kolejki wąskotorowej	własne	2007-2009	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	65 000
6.	Budowa ul. Łokietka i drogi łączącej ul. B. Chrobrego i B. Krzywoustego	własne	2007-2008	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	1 000 000
7.	Modernizacja ulicy Przrzecznej, Drzymały	własne	2009	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	1 902 000
8.	Modernizacja ul. Owczej od ul. Długiej do ul. Makuszyńskiego	własne	2009-2010	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	860 000
9.	Modernizacja sieci ulic na osiedlu Miłosna	własne	2009-2010	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	1 750 000
10.	Budowa sieci ulic na osiedlu Malborska – Zachód	własne	2009-2010	Miasto Kwidzyn		Zmniejszenie hałasu drogowego	Budżet Miasta Środki UE
11.	Modernizacja ul. Karowej	własne	2010	Miasto Kwidzyn	Budżet Miasta Środki UE		396 000
12.	Modernizacja ulic Kolistej, Łamanej, Wielkiej, Studziennej, Stawki, Poligonowej	własne	2010	Miasto Kwidzyn	Budżet Miasta Środki UE		2 882 000
13.	Modernizacja ul. Storczykowej	własne	2010	Miasto Kwidzyn	Budżet Miasta Środki UE		350 000
14.	Modernizacja ul. Lubawskiej	własne	2010	Miasto Kwidzyn	Budżet Miasta		450 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn							
15.	Modernizacja ul. Spacerowej	własne	2010	Miasto Kwidzyn		Środki UE Budżet Miasta Środki UE	640 000
16.	Budowa ul. Chmielnej	własne	2010	Miasto Kwidzyn		Budżet Miasta Środki UE	840 000
17.	Działania edukacyjne promujące transport zbiorowy i alternatywny (rowery)	koordynowane	2007-2010	Miasto Kwidzyn	zwiększona świadomość ekologiczna mieszkańców	budżet miasta fundusze ekologiczne	5 000
Razem koszty w latach 2007-2010: 46 158 844 zł							
M i Gm. Prabuty							
1	Modernizacja i remonty ulic na terenie gminy	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty Zarządcy dróg	zmniejszenie uciążliwości ruchu kołowego	budżet Gminy	bd
2	Budowa ścieżek rowerowych	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty Zarządcy dróg	polepszenie jakości powietrza, jako ważnego elementu poprawy jakości życia mieszkańców	budżet Gminy fundusze ekologiczne	bd
3	Działania edukacyjne promujące transport zbiorowy i alternatywny (rowery)	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty Powiat Kwidzyński	zwiększona świadomość ekologiczna mieszkańców	budżet Gminy fundusze ekologiczne	5 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 5 000 zł							
Gm. Kwidzyn							
1	Modernizacja i remonty ulic na terenie gminy	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn Zarządcy dróg	zmniejszenie uciążliwości ruchu kołowego	budżet Gminy	bd
2	Działania edukacyjne promujące transport zbiorowy i alternatywny (rowery)	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn Powiat Kwidzyński	zwiększona świadomość ekologiczna mieszkańców	budżet Gminy fundusze ekologiczne	5 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 5 000 zł							
Gm. Ryjewo							
1.	Działania edukacyjne promujące transport zbiorowy i alternatywny (rowery)	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Ryjewo Starostwo Powiatowe	zwiększona świadomość ekologiczna mieszkańców	budżet Gminy fundusze ekologiczne	5 000
2.	Modernizacja ulicy Różanej w Ryjewie, budowa ciągu pieszo - jezdni	własne	2007 - 2009	Gmina Ryjewo	zmniejszenie hałasu komunikacyjnego	Budżet gminy środki UE	800 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn							
3.	Modernizacja ul. Krzywej i ul. Wrzosowej w Ryjewie	własne	2008 - 2010	Gmina Ryjewo	zmniejszenie hałasu komunikacyjnego	Budżetminy środki UE	6 000 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 6 805 000 zł							
Gm. Gardeja							
1	Modernizacja i remonty ulic na terenie gminy	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja Zarządcy dróg	zmniejszenie uciążliwości ruchu kołowego	budżet Gminy	bd
2	Działania edukacyjne promujące transport zbiorowy i alternatywny (rowery)	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja Powiat Kwidzyński	zwiększona świadomość ekologiczna mieszkańców	budżet Gminy fundusze ekologiczne	5 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 5 000 zł							
Gm. Sadlinki							
1	Modernizacja i remonty ulic na terenie gminy	koordynowane	2004-2010	Gmina Sadlinki	zmniejszenie hałasu komunikacyjnego	Budżet Gminy	4 070 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 4 070 000 . zł							

Program operacyjny dla pola: Promieniowanie elektromagnetyczne

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn, Gm. Kwidzyn, Gm. Prabuty, Gm. Ryjewo, Gm. Gardeja							
1	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem niejonizującym	koordynowane	2007 - 2010	Gminy	Zapobieganie zagrożeniom ze strony promieniowania elektromagnetycznego na etapie planowania	-	-
Razem koszty w latach 2007-2010: 0 PLN							

Program operacyjny dla pola: poważne awarie i zagrożenia naturalne

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn, Gm. Kwidzyn, Gm. Prabuty, Gm. Ryjewo, Gm. Gardeja						
1.	Informowanie społeczeństwa miasta o wystąpieniu poważnych awarii przemysłowych lub zagrożeń naturalnych	koordynowane	2007-2010	Gminy, Straż Pożarna, Policja, szkoły, media	fundusze ekologiczne budżet miasta	b.d.
2.	Działania edukacyjne dla ogółu ludności miasta w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zagrożenia naturalnego i zapobiegania im	koordynowane	2007-2010	Gminy, Straż Pożarna, Policja, szkoły, media	fundusze ekologiczne budżet miasta	b.d.
Razem koszty w latach 2007-2010: b.d.						

Program operacyjny dla pola: Ochrona przyrody i krajobrazu

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
Miasto Kwidzyn							
1	Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody w zakresie ochrony starodrzewia i cennych obiektów przyrodniczych	własne	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn Wojewódzki Konserwator Przyrody Wojewódzki Konserwator Zabytków	ochrona istniejących zasobów przyrody	-	-
2.	Urządzanie, utrzymywanie i ochrona istniejącej zieleni miejskiej	własne	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn właściciele terenów	wzmocnienie terenów cennych przyrodniczo, ochrona istniejących zasobów przyrody	fundusze ekologiczne środki inwestorów budżet miasta	2 400 000
3.	Promocja walorów przyrodniczych miasta	Kordy nowane	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn szkoły, media, organizacje turystyczne	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	fundusze ekologiczne środki inwestorów budżet miasta	50 000
4.	Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad Liwą	własne	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn Kwidzyn	lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	środki własne	130 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
5.	Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesująco przyrodniczo miasta	własne	2007 - 2010	Miasto Kwidzyn organizacje turystyczne	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	fundusze ekologiczne budżet miasta	10 000
Razem koszty w latach 2007-2010: 2 590 000 zł							
Gm.Kwidzyn							
1	Tworzenie rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu, parków krajobrazowych, użytków ekologicznych, ustanawianie pomników przyrody	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn, Wojewoda Pomorski	wzmocnienie terenów cennych przyrodniczo, ochrona istniejących zasobów przyrody	fundusze ekologiczne	20 000
2	Promocja walorów przyrodniczych gminy	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn Starostwo Powiatowe szkoły, media, organizacje turystyczne	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	fundusze ekologiczne środki inwestorów	10 000
3	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn Wojewoda Pomorski	ochrona najbardziej cennych zasobów przyrodniczych gminy	fundusze ekologiczne budżet Gminy	20 000
4	Rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych w kompleksach leśnych	koordynowane	2007 - 2010	Nadleśnictwa	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	środki publiczne	bd
5	Urządzanie, utrzymywanie i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Kwidzyn właściciele terenów	zwiększenie estetyki krajobrazu, a przez to atrakcyjności gminy	fundusze ekologiczne środki inwestorów	100 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 150 000 PLN							
Gm. Prabuty							
1.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty Wojewoda Pomorski	ochrona najbardziej cennych zasobów przyrodniczych gminy	fundusze ekologiczne budżet Gminy	20 000

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
2.	Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesująco przyrodniczo gminy	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty organizacje turystyczne Nadleśnictwo	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	fundusze ekologiczne budżet Gminy	5 000
3.	Urządzanie, utrzymywanie i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Prabuty właściciele terenów	zwiększenie estetyki krajobrazu, a przez to atrakcyjności gminy	fundusze ekologiczne środki inwestorów	100 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 125 000 zł							
Gm. Ryjewo							
1.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Ryjewo Wojewoda Pomorski	ochrona najbardziej cennych zasobów przyrodniczych gminy	fundusze ekologiczne budżet Gminy	20 000
2.	Rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych w kompleksach leśnych	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Ryjewo Powiat Nadleśnictwa	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	środki publiczne	bd
3.	Urządzanie, utrzymywanie i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Ryjewo właściciele terenów	zwiększenie estetyki krajobrazu, a przez to atrakcyjności gminy	fundusze ekologiczne środki inwestorów	100 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 120 000 zł							
Gm. Gardeja							
1.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja Wojewoda Pomorski	ochrona najbardziej cennych zasobów przyrodniczych gminy	fundusze ekologiczne budżet Gminy	20 000
2.	Rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych w kompleksach leśnych	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja Powiat Kwidziński Nadleśnictwa	wyższa świadomość mieszkańców dot. piękna otaczającej ich przyrody, lepsze warunki do zdrowego wypoczynku.	środki publiczne	bd
3.	Urządzanie, utrzymywanie i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	koordynowane	2007 - 2010	Gmina Gardeja właściciele terenów	zwiększenie estetyki krajobrazu, a przez to atrakcyjności gminy	fundusze ekologiczne środki inwestorów	100 000
Razem koszty w latach 2007 – 2010: 120 000 zł							

Program operacyjny dla pola: Edukacja ekologiczna

Lp.	Zadanie	Typ zadania	Termin realizacji	Realizatorzy	Efekty działań i uwagi	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt zł
1.	Organizacja szkoleń, warsztatów, konsultacji w zakresie ochrony środowiska	koordynowane	2007 - 2011	Miasto Kwidzyn Organizacje pozarządowe	wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	fundusze ekologiczne środki UE	140 000
2.	Publikacje o stanie środowiska i programie ochrony środowiska z terenu powiatu kwidzyńskiego oraz promocja walorów przyrodniczych	koordynowane	2007 - 2011	Powiat Kwidzyński Miasto Kwidzyn Organizacje pozarządowe Media	zwiększenie wiedzy o zasobach przyrody na terenie gminy	fundusze ekologiczne	40 000
3.	Organizacja miejskich konkursów wiedzy ekologicznej dla dzieci i młodzieży	koordynowane	2007 – 2011	Miasto Kwidzyn Organizacje pozarządowe	zwiększenie wiedzy o zasobach przyrody na terenie gminy	fundusze ekologiczne budżet miasta środki UE	5 000
Razem koszty w latach 2007-2011: 185 000 zł							
Gm. Kwidzyn							
1.	Organizacja szkoleń, warsztatów, konsultacji w zakresie ochrony środowiska	koordynowane	2007 – 2011	Gmina Kwidzyn Organizacje pozarządowe	wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	fundusze ekologiczne środki UE	10 000
2.	Publikacje o stanie środowiska i programie ochrony środowiska z terenu gminy oraz promocja walorów przyrodniczych	koordynowane	2007 – 2011	Gmina Kwidzyn Organizacje pozarządowe Media	zwiększenie wiedzy o zasobach przyrody na terenie gminy	fundusze ekologiczne	40 000
3.	Organizacja gminnych konkursów wiedzy ekologicznej dla dzieci i młodzieży	koordynowane	2007 – 2011	Gmina Kwidzyn, Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	zainteresowanie problematyką ochrony środowiska dzieci i młodzieży	fundusze ekologiczne budżet Gminy	10 000
4.	Rozwój sieci ścieżek przyrodniczych	koordynowane	2007 - 2011	Starostwo Powiatowe Gmina Kwidzyn Organizacje pozarządowe Nadleśnictwo	zwiększenie wiedzy o zasobach przyrody na terenie gminy	Fundusze ekologiczne	50 000
Razem koszty w latach 2007 – 2011: 110 000 zł							
Gm. Prabuty							
1.	Organizacja szkoleń, warsztatów, konsultacji w zakresie ochrony środowiska	koordynowane	2007 - 2011	Gmina Prabuty Organizacje pozarządowe	wzrost świadomości ekologicznej	fundusze ekologiczne środki UE	10 000
	Organizacja gminnych konkursów wiedzy	koordynowane		Gmina Prabuty, Placówki	zainteresowanie	fundusze ekologiczne	

2.	ekologicznej dla dzieci i młodzieży	nowane	2007 - 2011	oświatowe gminy Organizacje pozarządowe	problematyką ochrony środowiska dzieci i młodzieży	budżety gmin środki UE	10 000
Razem koszty w latach 2007 – 2011: 20 000 zł							
Gm. Ryjewo							
1.	Organizacja gminnych konkursów wiedzy ekologicznej dla dzieci i młodzieży	koordynowane	2007 – 2011	Starostwo Powiatowe Gmina Ryjewo, Placówki oświatowe gminy Organizacje pozarządowe	zainteresowanie problematyką ochrony środowiska dzieci i młodzieży	fundusze ekologiczne budżet Gminy środki UE	10 000
2.	Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz szlaków turystycznych	koordynowane	2007 - 2011	Starostwo Powiatowe Gmina Ryjewo Nadleśnictwo Organizacje pozarządowe	zwiększanie wiedzy o przyrodzie gminy i formach jej ochrony	fundusze ekologiczne środki UE	50 000
Razem koszty w latach 2007 – 2011: 60 000 PLN							
Gm. Gardeja							
1.	Organizacja gminnych konkursów wiedzy ekologicznej dla dzieci i młodzieży	koordynowane	2007 – 2011	Starostwo Powiatowe Gmina Gardeja, Placówki oświatowe gminy Organizacje pozarządowe	zainteresowanie problematyką ochrony środowiska dzieci i młodzieży	fundusze ekologiczne budżet Gminy środki UE	10 000
2.	Organizacja szkoleń, warsztatów , konsultacji w zakresie ochrony środowiska	koordynowane	2007 - 2011	Starostwo Powiatowe Gmina Gardeja Organizacje pozarządowe	rozwiązywanie problemów o skali ponadlokalnej	budżet powiatu budżet Gminy	10 000
Razem koszty w latach 2007 – 2011: 20 000 PLN							

Spis tabel

Tabela 1	Cele w zakresie poprawy jakości wód i stosunków wodnych	15
Tabela 2	Cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego	16
Tabela 3	Cele w zakresie ochrony przed hałasem i wibracjami	17
Tabela 4	Cele w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	18
Tabela 5	Cele w zakresie ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi	19
Tabela 6	Cele w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu.....	19
Tabela 7	Cele w zakresie ochrony zasobów kopalin	20
Tabela 8	Cele w zakresie ochrony gleb.....	21
Tabela 9	Struktura nakładów inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska na terenie powiatu kwidzyńskiego (dane Bank Danych Regionalnych).....	27
Tabela 10	Dochody i wydatki PFOŚiGW w Kwidzynie w latach 1999 – 2006 r.....	28
Tabela 11	Najważniejsze źródła finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami	29
Tabela 12	Wskaźniki do oceny efektów realizacji Programu ochrony środowiska.....	35